

Reflectie

*Magazine voor religie en spiritualiteit
belicht vanuit theosofie en gnosis*

13e jaargang nummer 4 – winter 2016

- Kerst en de twaalf Heilige Nachten
- Wie is er bang voor gnosis?

- Mysteriën en symbolen van de ziel
- Het verhaal achter 432 Hertz

Reflectie

Magazine voor religie en spiritualiteit
belicht vanuit theosofie en gnosis

Inhoudsopgave

Reflectie, 13e jaargang nummer 4 – winter 2016

De spirituele weg is geen lichte gang. Garantie is er niet. Het is een weg van vallen en opstaan, van teleurstellingen en andere heiligheden. De pijn van het vallen en de angst van het opstaan. Maar je kunt er wel anders mee om. Het is een weg van vallen en opstaan, van teleurstellingen en andere heiligheden. De pijn van het vallen en de angst van het opstaan. Maar je kunt er wel anders mee om.

Kerst en de twaalf Heilige Nachten

De kerstperiode is een tijd van verwachting en hoop. Het is een tijd van licht en warmte. Het is een tijd van vrede en harmonie. Het is een tijd van liefde en genade. Het is een tijd van hoop en vertrouwen. Het is een tijd van licht en warmte. Het is een tijd van vrede en harmonie. Het is een tijd van liefde en genade. Het is een tijd van hoop en vertrouwen.

Dan Brown schenkt 300.000 euro aan Ritman-bibliotheek

De Amerikaanse bestsellerauteur Dan Brown heeft in juni 2016 een schenking van 300.000 euro gedaan aan de Ritman-bibliotheek in Amsterdam. De schenking is bedoeld voor de aankoop van nieuwe boeken en voor de verbetering van de bibliotheek. Dan Brown is een van de bekendste Amerikaanse schrijvers van de afgelopen jaren. Hij heeft vele bestseller boeken geschreven, waaronder 'The Da Vinci Code' en 'The Lost Symbol'.

Wie is er bang voor gnosis?

Gnosis is een oude wijsheid die in de afgelopen jaren weer in populariteit is gekomen. Het is een wijsheid die zich richt op de innerlijke wereld en op de verbinding met het goddelijke. Het is een wijsheid die wordt overgeleverd door de heiligen en de wijzen. Het is een wijsheid die wordt gezocht door de mensen die op zoek zijn naar de waarheid. Het is een wijsheid die wordt geleefd door de mensen die de innerlijke wereld willen ontdekken.

Vrede als thema: een overpeinzing

Vrede is een thema dat altijd relevant is. Het is een thema dat de mensen verbindt. Het is een thema dat de mensen inspireert. Het is een thema dat de mensen motiveert. Het is een thema dat de mensen verenigt. Het is een thema dat de mensen verrijkt. Het is een thema dat de mensen verlost. Het is een thema dat de mensen verrijkt. Het is een thema dat de mensen verlost.

- 3 **Woord vooraf** [bisschop Gert Jan van der Steen]
- 4 **Kerstwens van het episcopaat** [regionaris Peter Baaij]
- 4 **Officieel nieuws: recente wijdingen**
- 5 **De VKK in een notendop: de Vrij-Katholieke Kerk in Nederland**, een overzicht van de uitgangspunten en organisatie
- 6 **Overstijg je zelfbeeld: column** [Aat-Lambèrt de Kwant]
- 8 **En wij openen de poorten** [Lydia Schaa]p]
- 9 **Kerst en de twaalf Heilige Nachten** [Christiaan de Moraaz Imans]
- 13 **Schrijver Dan Brown schenkt €300.000 aan Ritman-bibliotheek** [persbericht]
- 14 **Wie is er bang voor gnosis?** [Christiaan de Moraaz Imans]
- 17 **Mysteriën en symbolen van de ziel: een door de Geest bezielde mens worden** [bisschop Gert Jan van der Steen]
- 18 **Het verhaal achter 432 Hertz** [Peter Gouw en Piet Vessies]
- 20 **Vrede als thema: een overpeinzing: jaarthema** [Wies Kuiper]
- 22 **Vrede in de liturgie: jaarthema** [Paula-Willemijn van Rooijen]
- 24 **Boekbesprekingen**
 - Het O manuscript, deel 1: De Ziener
 - Het O manuscript, deel 2: De Magdaleen
 - Het verguisde christendom: oorsprong en teloorgang van de vroegste 'kerk'
 - De grondwet voor geluk: de universele wijsheid van de Bergrede
 - Koning van Utopia: nieuw licht op het utopisch denken
 - Bhagavad Gita: een vertolking met commentaar
 - Contact met dierbaren na zelfdoding: Een troostrijk boek voor nabestaanden
 - Boeddha en de uil
- 28 **Boekaankondigingen**
 - Zingen aan de Styx
 - Over God
 - Het laatste uit liefde: het verhaal van mijn broer en zijn zus
 - Puur lichter leven: loslaten wat zwaarte geeft
 - Het mysterie achter Zero Limits: de zoektocht naar wonderen door ho'oponopono
 - De urban monnik: oosterse wijsheid en moderne trucs voor meer tijd, succes en rust
 - De dominee leert vloeken: over woede, onmacht en daadkracht
 - De weg naar radicale verzoening
 - De wereld van De Wachter

Reflectie is de voortzetting van VK-Visie na jaargang 76, en is het tijdschrift van de Vrij-Katholieke Kerk in Nederland.

Reflectie verschijnt vier keer per jaar, onder auspiciën van de regionair bisschop van de VKK in Nederland.

Colofon

Redactie:

Aat-Lambèrt de Kwant, hoofdredacteur
Mgr P. O. Baaij
Paula-Willemijn van Rooijen, eindredacteur
Redactie-adres:
Stokroosstraat 105, 2565 BL Den Haag
Redactioneel e-mailadres: reflectie@vkk.nl

Voor abonneementen:

abonneementen@vkk.nl

Penningmeester:

Bankrekeningen:
NL89INSIO732453690 of:
NL85INGB0000302100
ten name van: VKK/CKB

Opmaak en vormgeving:

Edward Koster

Omslagillustratie:

Ontsteek uw Licht!, met foto van standbeeld
aartsengel Michaël in Kiev (Oekraïne),
ontwerp/fotomontage van Edward Koster

Drukwerk:

Drukkerij Van Asselt te Lemelerveld
Website: www.drukkerijvanasselt.nl

Abonnementen:

Een jaarabonnement kost € 17,50 (voor
niet-kerkleden).

Toezening van artikelen:

De redactie houdt zich het recht voor artikelen in te korten, te redigeren – zo nodig in overleg met de auteurs – of te weigeren. De inhoud van de artikelen vertolkt niet noodzakelijkerwijs de standpunten van de vkk in Nederland of die van de redactie. Elke auteur schrijft op persoonlijke titel, tenzij er aangegeven is dat er sprake is van een officieel kerkelijk document.

Kopij:

Sluitingsdatum van kopij voor het lentenummer: 1 februari 2017. Het lentenummer verschijnt in de tweede helft van maart.

Officiële informatie:

ISSN 1574-2776
Website vkk: www.vkk.nl

Reflectie

Magazine voor religie en spiritualiteit
belicht vanuit theosofie en gnosis

Woord vooraf

Het *Woord Vooraf* komt deze keer niet uit de pen van onze eindredactrice Paula-Willemijn van Rooijen, die met ziekteverlof is. Na een te intensieve werkperiode moest zij even pas op de plaats nemen. Een team van vrijwilligers nam haar taken over, zodat dit winternummer toch normaal kan verschijnen.

Dit nummer staat in het teken van Advent en Kerst, de tijd waarin de Geest opnieuw indaalt. Om de hoek wachten Oud- en Nieuwjaar, reden om ook naar de continuïteit in onze kerkprovincie te kijken. De bijna verbijsterende hoeveelheid boeiende workshops op het kerkcongres maakte elke dag eigenlijk al te kort. Keuzes, keuzes... En om met zo veel mensen uit binnen- en buitenland op te trekken, te praten en te 'werken' was heel inspirerend. Wat een geschenk dat we dit zo met elkaar hebben kunnen vieren!

Om daarmee te beginnen: het Kerkcongres met het honderdjarig lustrum ligt nog vers in het geheugen. De saamhorigheid van de diensten, de kwaliteit van de vele workshops, de herkenning van het ideaal in de ander, zij blijven ons bij.

De inzet van de organisatoren was groot. Er is veel potentie getoond die in de toekomst verder benut kan worden. Het contact met onze buitenlandse vrienden is vernieuwd en zet zich voort in e-mail- en Skype-contacten.

Een droeve maar noodzakelijke gebeurtenis was het recente beëindigen van de diensten in het kerkgebouw in Raalte. Na het vertrek van de groep 'De Lichtkring' besloot de Clericale Synode om als proef voor een beperkte termijn in Raalte weer diensten te houden. Het kerkgebouw zou zo weer kunnen functioneren als een brandpunt van geestelijke energieën. Voorwaarde was de vorming van een vaste groep kerkleden die voor de continuïteit zou kunnen zorgen. Een dergelijke groep bleek helaas niet gevormd te kunnen worden. Het Centraal Kerkbestuur heeft daarom besloten om het kerkgebouw te verkopen, zo mogelijk aan een ideëel doel. Christiaan de Moraaz en Ewout de Haan hebben veel werk verzet om de diensten zo lang mogelijk te kunnen laten doorgaan.

Het nieuwe licht komt vanuit Athene, waar recentelijk twee diakenen zijn gewijd door onze regionaris. De vrij-katholieke groep daar geeft vooralsnog weinig ruchtbaarheid aan haar bestaan vanwege te verwachten tegenwerking door de Grieks-orthodoxe kerk. Maar het is verfrissend dat deze twee trouwe dienaren het ideaal hebben om tenminste twee kerkgemeenten in Griekenland te vormen. Veel van de liturgieën en reglementen hebben zij al vertaald naar het Grieks.

De Geest gaat door met haar werk, linksom of rechtsom gaande. Zij brengt ook de Advent- en Kersttijd die ons bijzondere gelegenheden biedt. Daarover gaan veel van de artikelen in dit nummer van *Reflectie*.

• In 'En wij openen de poorten' bespreekt Lydia Schaap het laatste schilderij uit de *Sancta*-serie van Nicholas Roerich. 'Het openen van de poorten kan niet stiekem door de mind gebruikt worden om het dagelijkse te ontvluchten. Nee. Het vraagt om diep af te dalen in de duisternis van de realiteit, maar wel kijkend vanuit die andere invalshoek. Vanuit het lichte, harmonische, vredige, stille, schone, heldere landschap, als wij vanaf de andere kant van de poort bewust de werkelijkheid waarnemen. Dan en alleen dan is onze poort open en stralen wij die vrede, harmonie en helderheid de wereld in. Niet dat wij iets 'doen'. Het voltrekt zich aan ons.'

- In de boekbespreking van *'Mysteriën en symbolen van de ziel: een door de geest bezielde mens worden'* wordt de 'nieuwe wording' belicht zoals die plaatsvindt door de werking van de Geest in de ziel. Een wording die zich ook aan ons voltrekt.
- Peter Gouw vertelt het verhaal over de strijd om het vastleggen en voorschrijven van de exacte hoogte van onze toonladder. Zuiverheid en harmonie spelen hierbij een grote rol.
- Opdat de Geest zich verder kan manifesteren via boeken en manuscripten schonk Dan Brown een genereus bedrag aan de Ritman-bibliotheek. Om de kerncollectie te digitaliseren en via internet toegankelijk te maken. Waarvan akte in een *Persbericht*.
- Passend daarbij is een door Christiaan de Moraaz bewerkte herplaatsing van het oudere artikel

- 'Wie is er bang voor gnosis?'* van Jacob Slavenburg.
- De wijding van *'Kerst en de twaalf Heilige Nachten'* wordt overgebracht door Christiaan de Moraaz, die daarvoor passende delen uit ons alternatief *Lectionarium* gebruikte.
 - Met Kerst daalt er een diepe vrede over de aarde. Die *Vrede* zet zich als *Jaarthema* voort in het komende jaar. Twee artikelen leiden die Vrede in.

Moge dit nummer u weer veel leesplezier geven en u inspireren om de Geest verder door u te laten werken, met hoofd, hart en handen.
De redactie wenst u gezegende kerstdagen en een vredig Nieuw Jaar toe.

Gert Jan van der Steen
bisschop Vrij-Katholieke Kerk

Het episcopaat wenst alle leden en belangstellenden van onze kerk een gezegende kerst en een vredig 2017.
Het komende jaar is het thema *Vrede* centraal in onze aandacht gesteld.

Het *gebed voor Vrede* van Onze Lieve Vrouwe, gericht aan de Wereldmoeder, brengt ons het besef dat de Vrede een fundament heeft dat in oorsprong feminien van aard is: *Wijsheid*.

Wij spreken de hoop uit dat die Vrede, die haar grondvesten vindt in de Wijsheid, in de roerige wereld waarin wij leven, mede door onze aandacht zal bijdragen aan een krachtige impuls voor een wereld van Goede Wil.

Het gebed voor Vrede van Onze Lieve Vrouwe

Maria, Heilige Moeder, Vrouwe van Wijsheid, wij richten ons tot U, de grondslag van alle bestaan, Die was vóór de eerste tijden der Aarde. Gij zijt van onze vrede het begin, het einde en de diepe kracht.

Help ons kanalen te zijn voor Uw tederheid, vertroosting en toewijding, opdat wij in staat zullen zijn Uw hulp uit te dragen in de wereld, om hen, die deze hulp ontvangen te helpen die Vrede te ontdekken, waarvan de Wijsheid het fundament vormt.

Gij Sterre der Zee, aan Wie wij, tezamen met de engelen lof en eer toebrengen in alle eeuwigheid.

Officieel nieuws Officieel nieuws Officieel nieuws Officieel nieuws Officieel nieuws

In de afgelopen maanden hebben wij ons weer mogen verheugen met een aantal wijdingen:

Klerk:

- de heer Gerard Jansen uit de kerkgemeente Naarden;

Deurwachter:

- de heer Mans Hofman uit de kerkgemeente Zwolle en
- de heer Ben Derksen uit de kerkgemeente Arnhem;

Subdiaken:

- mevrouw Shita Maksud uit de kerkgemeente Utrecht en
- mevrouw José Versteeg uit de kerkgemeente Naarden;

Diaken:

- de heren Demetrius Polychronis en John Anastasiou uit Athene (Griekenland) en
- mevrouw Carin van Midloo uit de kerkgemeente Arnhem.

De Vrij-Katholieke Kerk in Nederland

De Vrij-Katholieke Kerk in een notendop

Wat is de Vrij-Katholieke Kerk?

De Vrij-Katholieke Kerk (vkk) is een onafhankelijke en autonome kerk. De vkk kenmerkt zich door het begrip 'vrijheid' en daarmee onderscheidt ze zich van alle andere katholieke uitdrukkingen. Ze kent de vrijheid van gebruik en interpretatie van de Heilige geschriften. Het uit zich in haar benadering van de zeven sacramenten, de liturgie, het ceremonieel. Ze is vrij van dogma's. Bovendien staan alle ambten open voor mannen zowel als voor vrouwen.

Zij staat iedereen, die met eerbied het altaar wil naderen, toe om ter communie te gaan.

De sacramenten in de vkk, zoals de heilige communie, de doop, het vormsel, het oliesel bij sterven en de voltrekking van het huwelijk, zijn in principe voor iedereen toegankelijk.

De Vrij-Katholieke Kerk: een kerk van religieuze vrijheid

De vkk biedt mensen die op zoek zijn naar religieuze vrijheid en die rituelen waarderen, de mogelijkheid om deel te nemen aan diensten die zich kenmerken door het mystieke karakter. Ieder mens heeft van nature het vermogen om vanuit innerlijk weten tot bewustzijn te komen. Ritueel en liturgie zijn krachtige elementen om te groeien.

De vkk hecht ook waarde aan denkbeelden uit jodendom, boeddhisme, hindoeïsme, islam, soefisme en bahá'í. Aspecten uit deze en andere richtingen vormen onderdeel van de beleving van de mensen in deze gemeenschap; het geloof in karma en reïncarnatie komt binnen de vkk voor. In de kerk is veel aandacht voor de esoterische en symbolische achtergronden van het ritueel en de liturgie. Naast bijbelteksten worden ook gnostische geschriften gebruikt.

Geen godsdienst boven waarheid

De theosofische gedachte 'geen godsdienst boven waarheid' geeft precies aan waar het in de vkk om gaat. Met elkaar zijn de kerkgangers op zoek naar antwoorden op levensvragen: *wie ben ik, waar ga ik naartoe, wat is de zin van het leven en wat gebeurt er na de dood?* Die zoektocht naar antwoorden is heel persoonlijk. Interpretatie naar eigen inzicht en vrijheid van individuele keuzes worden gestimuleerd en gewaardeerd. De vkk heeft geen binding met Rome en kent geen dogmatische autoritaire visie met betrekking tot levensthema's.

De organisatie van de Vrij-Katholieke Kerk

Het hoofd van de vkk is Christus. De vkk legt nadruk op onvoorwaardelijke liefde, acceptatie en vriendschap voor eenieder. De Vrij-Katholieke Kerk wordt bestuurd door de *Algemene Bisschoppelijke Synode*, met een door de bisschoppen verkozen Voorzittend Bisschop (de *regionaris*) als voorzitter en uitvoerend hoofd.

Al het werk binnen de deze kerk, zowel door de geestelijkheid als de organisten, de bestuurlijke taken en het onderhouden van de kerkgebouwen wordt vrijwillig uitgevoerd. De geestelijkheid ontvangt geen geldelijke vergoeding voor de uitoefening van hun ambt.

In 2003 is besloten ook vrouwen toe te laten tot alle geestelijke ambten, daarmee werd erkenning gegeven aan de gelijkwaardigheid van mannen en vrouwen.

Het Vrij-Katholiek Instituut voor Educatie is het opleidingsinstituut voor de geestelijkheid en organiseert openbare bijeenkomsten voor belangstellenden.

Een overzicht van de Vrij-Katholieke kerkgemeenten in Nederland

Kerkgemeente Amsterdam

◆ St. Gabriëlkerk

Deurloostraat 17, 1078 HR Amsterdam

Eerstaanwend priester: P.J. (Piet) Standaar; tel. 036-5246426

Secretariaat: mw. G. (Gerda) Baaij; tel. 036-5333025

E-mail: amsterdam@vkk.nl

Kerkgemeente Arnhem

◆ Onze Lieve Vrouwe en al Haar Engelen

Wagnerlaan 90, 6815 AG Arnhem

Eerstaanwend priester: vacant

Secretariaat bestuur: dhr. B.H.M. (Ben) Derksen; tel. 026-3235443

E-mail: arnhem@vkk.nl

Kerkgemeente 's-Gravenhage

◆ St. Albaanskerk

Rietzangerlaan 2a, 2566 SV Den Haag

Eerstaanwend priester: Theo G. M. Mensink; tel. 033-4638665

Secretariaat: mw. Renée Bost

E-mail: den_haag@vkk.nl

Kerkgemeente Haarlem

◆ St. Raphaëlkerk

Popellaan 1, 2061 GS Bloemendaal

Rector: mgr. Gert Jan van der Steen; tel. 0521-351077/06-54774547

E-mail: gert@palstar.nl

Eerstaanwend priester: Arthur Robinson; tel. 023-5323193

Secretariaat: mw. José Robinson; tel. 023-5323193

Kerkgemeente Naarden

◆ St. Michael and All Angels

Meentweg 9, 1411 GR Naarden

Eerstaanwend priester: P. (Parcival) van Gessel

Telefoon pastoraal: 036-8440174

Telefoon bestuur: 035-6932664

E-mail: naarden@vkk.nl

Kerkgemeente Rotterdam

◆ St. Franciscuskerk

Gerrit van der Lindestraat 65, 3022 TE Rotterdam

Eerstaanwend priester: R. (Ronald) Engelse; tel. 0180-313975

Contactadres: mw. J. (Joke) Wolters-Stok; tel. 010-4269528

E-mail: rotterdam@vkk.nl

Kerkgemeente Utrecht

◆ St. Maartenskapel

Herenstraat 27, 3512 KB Utrecht

Eerstaanwend priester: F.A. (Frank) Kouwe; tel. 073-6566318

Secretariaat: dhr. Peter Fokker; tel. 030-2899184

E-mail: utrecht@vkk.nl

Kerkgemeente Zwolle

◆ St. Michaëlskerk

Enkstraat 44, 8012 TX Zwolle

Eerstaanwend priester: mw. W. (Wies) Kuiper; tel. 038-4531384

Secretariaat: dhr. Mans Hofman; tel. 0640-938557

E-mail: manshofman@life.nl

Kerkgemeente Raalte

Na een experiment van een jaar is de kerkgemeente Raalte stopgezet. Het is niet gelukt om de vroegere vkk-kerkgemeente opnieuw tot leven te brengen. Daarom vinden hier geen kerkdiensten meer plaats, en begin november 2016 is het kerkgebouw officieel gedeconsacreerd.

Overstijg je (vastgeroeste) zelfbeeld!

✍ Aat-Lambèrt de Kwant

De spirituele weg te gaan biedt geen garantie op een kalme reis. Het beoefenen van yoga, meditatie, het *reli-shoppen* en lezen van mooie spirituele boeken biedt nog geen garantie op een leven zonder pijn en andere hobbels. De pijn van het leven en de onrust is blijvend, daar helpt geen cursus of *healing* of inwijding tegen... Maar je kunt er wel anders mee leren omgaan.

Niet zo verwonderlijk eigenlijk, die grote onrust bij velen, als je kijkt naar de stroomversnellingen en ontwikkelingen in deze hectische tijd. Het levenstempo wordt zo moorddadig opgeschroefd (en bewust gevoed) dat stress, burn-out, hyperventilatie, hartritmestoornissen, slapeloosheid en het door de 'Big Pharma' gestimuleerde dagelijks slikken van miljoenen tranquillizers en slaappillen tot de aanvaarde fenomenen van een dolgedraaide maatschappij lijken te horen. De geestelijke spanning en nood stijgen met het enorme werktempo en prestatieniveau.

We beschikken over e-mail, sms, whatsapp, internet, fax, video, telefoon en we communiceren per satelliet om elkaar snel te bereiken, om zonder 'gezichtsverlies' op afstand te 'communiceren' vaak over het meest onnozele. Hoewel dit op bijvoorbeeld Facebook velen de kans biedt om hun verdriet, pijn en zorgen met anderen te delen. En niet alleen succesverhalen dus, althans: in de spirituele scene op Facebook.

Tegelijk zijn velen heel druk bezig met spiritualiteit, zonder deze te integreren en te verinnerlijken en dan kunnen ze net zo goed de Donald Duck gaan lezen... Want dat helpt dus ook niet. Dan zijn het niet meer dan esoterische en andere religieuze liefhebberijen.

Doordat velen nog steeds het gevoel hebben niet te kunnen leven zonder de 'overkill' aan neurotische activiteiten, ook de spirituele, zijn het dan gewoon speeltjes die hen in de comfortzone houden. Het is koortsachtig zoeken naar kennis en spirituele ervaringen, *escape*-pogingen om niet te hoeven voelen en vooral niet die oude pijn.

Geen wonder dat dit alles ons niet brengt van wat we ervan hadden verwacht. De boeddhistische leraar Chögyam Trungpa zag al vrij lang geleden hoe het materialisme de wereld veroverd en ook oude en nieuwe vormen van spiritualiteit aan zich dienstbaar maakt.

'We kunnen onszelf wijsmaken dat we ons geestelijk ontwikkelen, terwijl we in feite bezig zijn door middel van spirituele technieken ons egocentrisme te versterken,' zei hij. Hij sprak dan ook van *spiritueel materialisme*.

Tony Parsons kan rake dingen zeggen als het gaat om het aan de kaak stellen van misverstanden die bestaan rond het idee verlichting en spirituele bevrijding. Behalve dat hij een scherp onderscheidingsvermogen heeft is hij vooral goed in het afbreken van onze identificatieprocessen, onze ideaal- en zelfbeelden en van onze zogenaamde 'vooruitgang op het spirituele pad'.

Ons gekleurde zelfbeeld

Ons zelfbeeld zit uiteindelijk in ons hoofd en wordt in de loop van ons leven gevormd door wat we hebben meegemaakt en hoe we dat hebben beleefd; maar langzamerhand gaat juist het zelfbeeld steeds meer bepalen wat we maken en hoe we dat beleven.

Ongeacht of het zelfbeeld positief is of negatief, het kan kloppen met hoe we in het dagelijks leven zijn of het kan niet kloppen. Het is daarom belangrijk om beide zelfbeelden (de overtrokken positieve en de negatieve) eerlijk onder ogen te zien en bij te stellen.

In het boek *De Ziener* van Lars Muhl krijgt het zelfbeeld van Lars Muhl een stevige knauw: *'Je hebt twintig jaar gestudeerd. Je hebt nagedacht en geschreven. Je kent alle mystici, alle verschillende tradities. Je hebt ervaringen van een andere werkelijkheid gehad. Maar tot nu toe heeft dat alles iets weg gehad van een levenslange flirt. Je wist niet hoe je er iets van kon gebruiken. Het is hoog tijd dat je een besluit neemt. Er is nog tijd om terug te keren naar het comfort van je spirituele en religieuze liefhebberijen. Waarschijnlijk leer je dan mettertijd om gelukkig te worden. Aan de andere kant kun je net zo goed postzegels gaan verzamelen.'*

En: *'Hoe kun je vorderen als je niet bereid bent alles los te laten wat je pad blokkeert? De mens is een instrument dat gestemd moet worden.'*

Als het leven een wandeling door de tijd is dan komt dat vaak neer op snelwandelen, op rennen door de tunnel van het leven. Het is alsof je in een donkere tunnel valt en soms ben je een leven lang bezig om er weer uit te komen. Steeds meer zekerheid valt weg. Je loopt de nodige verwondingen op, je voelt je koud en kil, verdoofd. Toch heeft het zin het leven echt te voelen en te ervaren.

'Buigen naar jezelf,' adviseert dichter-musicus Erik Guns, *'Buigen naar je eigen geliefde klank, leren naar je eigen goddelijke klank te luisteren en niet napraten van wat je zoal leest zonder dat het verinnerlijkt is.'*

De advaita-leraar Jan van den Oever zegt in dit verband terecht het volgende:

'Ik zie ze langskomen: al die cursussen, die boeken, workshops en therapieën. En velen beloven meer geluk en verlichting. Er is niets op tegen om je gelukkig te voelen. Dat zijn supporters van een winnende voetbalclub ook. Waarop ik doel is die eeuwige zoektocht naar dat constante geluk in de ervaring. We zitten op den duur met een veelheid van ervaringen, wat ook een einde van de hoop kan betekenen.'

De spirituele leraar Eknath Easwaran wees er terecht op dat niets belangrijker is dan in staat te zijn om te kunnen kiezen hoe we denken over onze gevoelens, aspiraties en verlangens, hoe we onze wereld en onszelf zien. *'Meester-*

schap over ons denken opent wegen van hoop. Dit betekent dat we kunnen beginnen ons leven en ons karakter te hervormen, onze relaties te vernieuwen, te gedijen in het leven van alledag, en de persoon te worden die we graag willen zijn.'

Even bijkomen van dat snelwandelen, van dat koortsachtige zoeken, zodat we het leven meer kunnen voelen en ervaren. Dan kan het leven weer zin krijgen en opbloeien. Door de constante druk om meer te doen, altijd in beweging te zijn en steeds bezig te zijn is ons dagelijks leven geen afspiegeling van onze diepste waarden en idealen.

In zijn boek *'Neem de tijd'* laat Eknath Easwaran ons zien dat de eerste stap naar een leven vanuit intentie erop neerkomt de rusteloze stroom van onze gedachten tot kalmte te brengen. Hoewel we het ons meestal niet realiseren, is het ons denken en niet de uiterlijke gebeurtenissen, dat ten grondslag ligt aan ons gevoel van haast, angst en rusteloosheid.

Je zelfbeeld overstijgen. Wat je in boeken leest en tijdens workshops en lezingen leert hoeft in principe niet waar te zijn. We kennen wellicht de volgende uitspraak: *'Als je met je vinger naar de maan wijst kijkt iedereen naar je vinger, maar niet naar het object waar je naar wijst.'*

Daar gaat het om. Want hoe dan ook: het leven is een spel. Het spel van bewustzijn, en bewustzijn kan miljarden vormen aannemen en capriolen uithalen. Je moet daar wel alert op zijn om te voorkomen dat je in een valkuil trapt.

Wij hebben geen mooipratende goeroes nodig, maar juist mensen die ons helpen ons zelfbeeld te corrigeren. Ik ga de Donald Duck lezen!

Illustratie: *A Hunger after a Thousand Year Nap* van de Poolse illustrator Marcin Jakubowski, gemaakt in 2012 als 3D computer graphic in het kader van de NVArt-wedstrijd *'Surreal in the style of Jacek Yerka'*.

Over de auteur

Aat-Lambert de Kwant (1943) is sinds 2003 hoofdredacteur van *Reflectie*. Hij is freelance muziek- en religie-journalist, en hij was eerder hoofdredacteur van *Terugkeer* en programmamaker bij OHM (Organisatie Hindoe Media). Eventuele reacties of suggesties zijn welkom; mail naar: adekwant@upcmail.nl of bel: 072-5119619.

En wij openen de poorten

✦ Lydia Schaap

Illustratie: And we are opening the Gates van Nicholas Roerich (1922)

En wij openen de poorten is het laatste schilderij, als inspiratiebron voor een bijdrage aan *Reflectie*, uit de *Sancta*-serie van Nicholas Roerich. Het voelt als een apotheose van alle schilderijen die Roerich schilderde. Een allesomvattend, actueel thema: openen wij de deur naar ons hart, ons gevoel, onze compassie zodat wij in een staat komen van het 'niet meer weten met ons verstand'? Hebben wij dan de moed door de 'heilige' poort te gaan en over de drempel van de leegte, die alle potentie in zich draagt, te stappen en het onbekende te omarmen? Of blijven we vasthouden aan het bekende, vertrouwde leven waar we zo gewend en misschien wel vast aan gehecht zijn?

Het beeld van Roerich maakt mij heel stil. Het voelt alsof alles is verwoord en nu slechts het niets, de stilte, rest in het beeld van de poort: op de voorgrond de wereld van alledag verbeeldend, gehuld in het donker en kijkend door de poort, op de achtergrond het lichtende vergezicht.. Het is aan ons, door bewustzijn, gewaar te zijn van de mogelijkheid 'een andere werkelijkheid' te kunnen betreden, midden in de realiteit van het duister. Dat het duister lijkt, daar zijn we allen dagelijks getuigen van. De media wil niets liever ons daar éézijdig van op de hoogte brengen. Door dagelijks ogenschijnlijke macht, geweld, leugen en bedrog de huiskamers in te braken. Om de angstpsychose, die er heerst, blijvend van voedsel te voorzien. Laten wij daarom waakzaam zijn! *'Wie oren heeft om te horen, die hore. Wie ogen heeft om te zien, die ziet.'*

Alleen wijzelf kunnen onze voeten over die 'heilige' drempel zetten. Wat erachter de poort is? We weten het niet. Het is niet in woorden te vatten. Zoals Lao Tse het 2500 jaar geleden verwoordde: *'De Tao die je kunt vatten, is de Tao niet.'* Zelfs beelden zijn vage afspiegelingen van wat zich 'achter de poort' zal voltrekken. Het speelt zich allemaal af in de subtiele, stille, zachte, intieme relatie die wij allen, als individu, kunnen hebben met ons innerlijk levende Ene Zelf, de soevereine Schepperbron. Daarom vraagt het grote moed alles los te laten wat bekend is en in de leegte, die onherroepelijk daarop volgt, toch te blijven vertrouwen. De kansberekening van het verstand, dat een inschatting

maakt om dit of dat te doen, analyses wat er mogelijk zal zijn of zal gebeuren, motivaties en een jagen naar geluk om het ongeluk ('leuk' en 'niet leuk') te omzeilen: eenmaal over de drempel van de poort is dit alles zinloos geworden en de *mind*, die hieraan vasthoudt, zal ons slechts terugwerpen door de poort, weer terug het donker in.

Door levendig bewustzijn verblijven wij 'om niet' in de 'nieuwe' open realiteit: naakt, niets, leeg, stil. Niet dat het dagelijkse er dan niet meer toe doet. Door de poort gaan vraagt juist om het leven van alledag te omarmen. 'De poort openen' kan niet stiekem door de *mind* gebruikt worden om het dagelijkse te ontvluchten. Nee. Het vraagt om diep af te dalen in de duisternis van de realiteit, maar wel kijkend vanuit die andere invalshoek. Vanuit het lichte, harmonische, vredige, stille, schone, heldere landschap, als wij vanaf de andere kant van de poort bewust de werkelijkheid waarnemen. Dan en alleen *dan* is onze poort open en stralen wij die vrede, harmonie en helderheid de wereld in. Niet dat wij iets 'doen'. Het voltrekt zich aan ons.

Moge dit heldere bewustzijn door ons heen klinken. Het UniVersum zingen vanuit onze lichaamscellen, als instrument, volmaakt (af)gestemd op dit Ene stille Lied. En wij openen de poorten. ■

Over de auteur

Lydia Schaap (1957) vertelt over zichzelf: na jaren werkzaam te zijn geweest in het middelbaar onderwijs, ontdekte ik dat mijn leven steeds meer geleid werd naar creativiteit. Nu werk ik met kinderen in de peuterleertijd, die mijn 'meesters' zijn.

Zang, dans en poëzie zijn voor mij poorten naar het hart. Na het lezen van talloze

boeken, volgen van studies op het gebied van spiritualiteit en religie en reizen naar krachtplekken op Moeder Aarde, begon ik geleidelijk aan te schrijven over wat mij innerlijk beroerde en wat ik zelf beleefde in mystieke ervaringen, beseffend dat alles te vinden is in de Stilte van het eigen Hart.

Kerst en de twaalf Heilige Nachten

✍ Christiaan de Moraaz Imans

Ieder is op reis, en door inzicht in jezelf te ontwikkelen ontdek je waar je van afstamt en waar je bestemming is. In de kerstperiode kan het bewustzijn zich (opnieuw) verankeren in wat Christus ons als 'spijze' aanbiedt. Maar misschien wel een periode van herijking van onszelf. Helder verlicht wordt de weg die te gaan is, door de ster van Bethlehem.

Bijvoorbeeld de Noorse predikant Landstad heeft begin 19de eeuw het *Droomlied van Olav Åsteson* geschreven. Deze Olaf viel op de dag van kerstmis in een diepe slaap, waaruit hij pas 12 nachten later, op de dag van Epifanie, ontwaakte. Zijn droomervaringen werden door de predikant verwerkt tot het *Droomlied van Åsteson*. Onze teksten, afgestemd op de dagen in de kerstperiode, zijn geïnspireerd op de gnostische Nag Hammadi-geschriften.

De kerstperiode

24 december: Voorbereiding naar het doel

De Heer zei: 'Als je de werken die niet in staat zijn je te volgen, achterlaat, dan zul je rusten.'

Maria zei: 'Ik wil alle dingen begrijpen, juist zoals ze zijn.'

De Heer antwoordde: 'Voor hem die het leven zoekt is er haar rijkdom. Want het genot van de wereld is vals en haar goud en zilver zijn dwalingen.'

Zijn leerlingen zeiden tot hem: 'Wat kunnen wij doen om zeker te zijn dat ons werk volmaakt zal zijn?'

En de Heer antwoordde hun: 'Wees voorbereid in het aangezicht van alles. Gezegend is de mens die de sleutel tot deze kennis heeft gevonden en de strijd met zichzelf is aangegaan. Hij zag wat zijn ogen níét zagen. Hij doodde niet, noch werd hij gedood, maar kwam zegevierend tevoorschijn.'

► Uit: *Gesprek met de Verlosser* (Codex III, Boek 5)

Wij gaan op weg. De opdracht luidt: zoek het Leven en ervaar haar rijkdom. Laat wat je bindt aan materie los. Wees voorbereid op alles wat je tegen gaat komen: verwacht het onverwachte....

25 december: Innerlijk weten herkennen

De mens is vanuit drie oorsprongen ontstaan: uit aarde, het gevormde en het geschapene.

Het lichaam, van aardse substantie, is uit aarde ontstaan.

Het gevormde is, als ziel, ontstaan uit de herinnering aan God.

Het geschapene, daarentegen, is het bewustzijn dat ontstaan is naar het evenbeeld van God.

Het goddelijk bewustzijn (Geest) heeft de substantie van het goddelijke, maar de ziel wordt gevormd naar hun eigen hart.

De ziel is de metgezellin van dat wat naar Zijn evenbeeld is ontstaan, het bewustzijn. Materie daarentegen is de substantie van het lichaam dat uit aarde is ontstaan.

► Uit: *De Lessen van Sylvanus* (Codex VII.4)

Waar komen wij vandaan en waar wij uiteindelijk weer naar teruggaan. De weg hangt af van keuzes. Een eerste stap op de weg is het zoeken van de eigen identiteit. Weten wie je bent en wie je wilt zijn. Anders gezegd: niet wat anderen van je vinden maar eigen authenticiteit ontdekken en herkennen. Opnieuw geboren worden met Christus.

26 december: Je weg bereiden – het Licht volgen

Iemand die kennis heeft, is een wezen uit de hoge.

Als hij geroepen wordt, hoort hij op, antwoordt hij en keert zich naar Hem die hem roept en gaat naar Hem op, want hij weet hoe hij genoemd is.

Omdat hij kennis heeft doet hij de wil van Hem die hem roept, Hem wil hij welgevallig zijn, en daarin vindt hij rust.

Wie zo kennis heeft, weet waarvandaan hij gekomen is en waarheen hij op weg is.

Hij weet dit, zoals iemand die dronken was, nuchter geworden is en weer tot zichzelf gekomen, en zijn werkelijkheid herstelt.

Hij heeft velen uit de Dwaling teruggebracht en is hen voorgegaan naar hun woning die zij verlaten hadden, toen zij de dwaling verkozen vanwege de onpeilbare diepten van Hem die alle ruimte omvat, zonder zelf door iets omvat te zijn.

► Uit: *Het Evangelie der Waarheid* (Codex I, Boek 3)

Zoekt en gij zult vinden. Het Licht zal altijd op ons pad schijnen, alleen zijn we zelf veroorzaker van mist. Maar daardoorheen schijnt toch een sprankje licht, dat steeds helderder kan worden als de dwaling oplost.

27 december: Het goddelijk Licht geboren in jezelf

Jezus zei: 'Als zij tegen u zeggen: Waar komen jullie vandaan?' Zeg dan tegen hen: 'Wij zijn gekomen uit het Licht waar het Licht uit zichzelf is ontstaan.

Het was er en heeft zich in hun beeld geopenbaard.'

Als zij jullie zeggen: 'Wie zijn jullie?'

Zeg dan: 'Wij zijn Zijn zonen en wij zijn de uitverkorenen van de levende Vader.'

► Uit: **Het Evangelie van Thomas** (Codex II, Boek 2)

Het Licht verdrijft alle duisternis. Het kind is opnieuw in je tot leven gewekt. Luister naar je zelf en geef antwoord op de vragen, die in je op komen. Het antwoord wordt immers in je geopenbaard. God kent ieder wezen. Wij zijn de kinderen van de levende Vader, waar wij ooit vandaan zijn gekomen.

28 december: Overwinning op jezelf – opstanding

Hoe geeft de Heer nu onderricht terwijl hij in het vlees was en nadat hij zichzelf had geopenbaard als een Zoon van God?

Hij wandelde rond in de streken waar ook jij verblijf houdt en weersprak de wet van de natuurlijke orde, ik bedoel: de dood.

Welnu, de Zoon van God was eveneens de Zoon des mensen.

Hij omvatte ze beiden, bezat zowel menselijkheid als goddelijkheid, zodat hij enerzijds in de gedaante als Zoon van God de dood overwon, en anderzijds als Zoon des Mensen de terugkeer naar de volheid bewerkstelligde, omdat Hij in de bovenwereld als zaad der waarheid preëxisteerde voordat dit wereldbestel zijn beslag had gekregen, waarin de heerschappijen en goddelijke krachten zo talrijk zijn geworden.

De Verlosser heeft de dood teniet gedaan; Hij wees ons de weg van onze onsterfelijkheid.

En zoals de apostel zegt: 'Wij leden met Hem, stonden op met Hem en voeren ten hemel met Hem.'

► Uit: **De Verhandeling over de Opstanding** (Codex I, Boek 4)

Christus heeft zich aan ons geopenbaard in een lichaam. Anders was het niet mogelijk voor ons om hem te zien en te horen. Door te luisteren, wie oren heeft, die hore, kunnen wij onszelf overwinnen en tot opstanding komen. Dat is een onderdeel van onze weg Gods. Daardoor overwinnen wij uiteindelijk de dood. Dat is niets anders dan de materie, de dualiteit (het lijden), achter ons laten. Dat is de werkelijke overwinning.

29 december: Het Goddelijk antwoord

De Heer zei: 'Als je de werken die niet in staat zijn je te volgen, achterlaat, dan zul je rusten.'

Maria zei: 'Ik wil alle dingen begrijpen, juist zoals ze zijn.'

De Heer antwoordde: 'Voor hem die het leven zoekt is er haar rijkdom. Want het genot van de wereld is vals en haar goud en zilver zijn dwalingen.'

Zijn leerlingen zeiden tot hem: 'Wat kunnen wij doen om zeker te zijn dat ons werk volmaakt zal zijn?'

En de Heer antwoordde hun: 'Wees voorbereid in het aange-

zicht van alles. Gezegend is de mens die de sleutel tot deze kennis heeft gevonden en de strijd met zichzelf is aangegaan.

Hij zag wat zijn ogen níét zagen. Hij doodde niet, noch werd hij gedood, maar kwam zegevierend tevoorschijn.'

► Uit: **Gesprek met de Verlosser** (Codex III, Boek 5)

Onze zoektocht naar Leven, dat een vrijwillige keuze is, brengt ons in verbinding met het allerhoogste in de mens, namelijk de Godsvonk. Iedereen is ooit uit de Vader ontstaan en draagt daardoor zijn wezen als erfenis met zich mee. In de Geloofsbelijdenis zeggen wij:

'Wij geloven dat God Liefde is en Kracht en Waarheid en Licht; dat de besturing van de wereld geschiedt met volmaakte rechtvaardigheid; dat allen eens in God zullen opgaan, hoe ver zij voordien ook zijn afgedwaald. Wij geloven in het Vaderschap Gods, in de broederschap der mensheid; wij weten, dat wij God het best dienen, door naar ons beste vermogen onze medemensen te dienen.'

Hoe ver ook afgedwaald, ooit zullen wij God weer terugvinden. God is geduldig en de deur staat altijd open. Ga binnen zonder te kloppen...

30 december: Struikelblokken op je pad

Spreek over de waarheid met hen, die haar zoeken, en over de kennis tot hen die in hun dwaling een misstap hebben begaan.

Verstevig de voeten van hen die gestruikeld zijn en reik de hand aan hen die ziek zijn, voed de hongerigen en geef de vermoeiden rust, help hen die willen opstaan overeind en wek hen die slapen uit de droom.

Want jij zijt de wijsheid die opbeurt. Als kracht zo handelt, vermeerdert zij nog aan kracht. Laat de duivel niet in je wonen want jullie hebben hem al verdelgd. Verstevig niet wat een struikelblok voor je is, dat toch zal ineenstorten ook al steun je het. Doe daarom de wil van de Vader want je stamt van Hem.

Want de Vader is mild en wat zijn wil is, is goed. Hij heeft kennisgenomen van wat jou toebehoort, opdat je daarin rust vindt. Want aan de vruchten leert men het jouwe kennen.

► Uit: **Het Evangelie der Waarheid** (Codex I, Boek 3)

Het ego, ofwel het kleine 'ik', is ons grootste struikelblok. We reageren op situaties en ontmoetingen met een (voor-)oordeel. Het kan moeilijk zijn onbevangen te reageren. Wat zegt dat ons, als iets in ons zich onprettig voelt. Dat kan met eigen pijnlijke ervaringen te maken hebben. De Waarheid geeft antwoord. Een misstap kan dan in een ander licht geplaatst worden en verstevigt ons in onze eigenwaarde. Ieder mag er zijn. Dat beurt op, die gedachte.

Struikelblokken verdampen, ook al heb je ze ooit gekoesterd. Doe de wil van de Vader en de Zoon: heb u naaste lief als uzelf.

31 december: Afscheid nemen van struikelblokken

Dit is het gebed, dat zij spraken:

Wij brengen u dank! Onze ziel en ons hart is naar u uitgestrekt, O, onaangeroerde naam, die geëerd wordt met de naam 'God' en geprezen met de naam 'Vader', want tot iedereen en tot allen komt de vaderlijke goedheid, genegenheid en liefde en al het weten dat zoet en eenvoudig is, waardoor ons bewustzijn, rede en gnosis geschonken wordt:

bewustzijn opdat wij u mogen omvatten, verstand opdat wij u mogen verklaren, gnosis opdat wij u mogen kennen.

Wij verheugen ons, omdat wij verlicht zijn door uw gnosis.

Wij verheugen ons, omdat u zich aan ons heeft doen kennen.

Wij verheugen ons, omdat u ons, nog in het lichaam, door uw gnosis goddelijk heeft gemaakt.

De dankzegging van de mens bestaat maar uit één ding: dat wij u kennen.

Wij kennen u, o, licht dat inzicht brengt; o, leven van leven.

Wij kennen u, o, moederschoot van ieder zaad.

Wij kennen u, o, moederschoot, zwanger door de aard van de Vader.

Wij kennen u, o, eeuwige bestendigheid van de verwekkende Vader. Zo hebben wij uw goedheid vereerd.

Er is één enkele bede die we tot u richten: dat wij bewaard blijven in de gnosis. En er is een bescherming die wij wensen: dat we niet zullen struikelen in een leven als dit.

Toen zij deze dingen in het gebed gezegd hadden, omhelsden zij elkaar en gingen hun heilige maaltijd gebruiken.

► Uit: **Het Dankgebed** (Codex VI, Boek 3)

Het is het einde van weer een jaar. Sta stil bij wat het je gebracht heeft. Verheug je op wat komen gaat. Samen kunnen we dat viereen met omhelzing en de maaltijd. Een spiritueel samenzijn op alle niveaus. Opmaat naar een nieuw jaar.

1 januari: Groei en rijping

Vertrouwen ontvangt, liefde geeft.

Niemand zal kunnen ontvangen zonder vertrouwen.

Niemand zal kunnen geven zonder liefde.

Vandaar dat we vertrouwen om te ontvangen en dat we liefhebben om echt te kunnen geven.

Want als iemand niet uit liefde geeft, heeft hij zelf niets aan wat hij gegeven heeft.

De liefde eigent zich niets toe, want waarom zou ze zich iets toeëigenen? Alles is immers van haar.

Zo kent Gods landbouw vier krachten: geloof, hoop, liefde en gnosis. Onze aarde is het geloof waarin we geworteld zijn; het

water de hoop waarmee we ons voeden; de wind is de liefde waardoor we groeien; en het licht is de gnosis (kennis) waardoor we rijpen.

► Uit: **Het Evangelie volgens Filippus** (Codex II, Boek 3)

Nieuwjaar. Verder op de ingeslagen weg. Misschien nog een goed voornemen naar anderen toe en dus naar jezelf. Waardoor wij groeien steunt op wat wij zaaien op de akker. Deelhebben aan Gods landbouw.

Dan rijpen we en komen tot alle Kennis.

2 januari: Het verborgene in jezelf openbaren

Zoekt ook jullie naar de onvergankelijke schat die blijft; waar geen mot komt om te eten, noch een worm om te vernietigen. Jezus zei: Als zij tegen u zeggen: 'Waar komen jullie vandaan?' zeg tegen hen: 'Wij zijn gekomen uit het Licht, daar waar het Licht uit zichzelf is ontstaan. Het was er en heeft zich in hun beeld geopenbaard.'

Als zij zeggen: 'Wie zijn jullie?' zeg dan: 'Wij zijn zonen en wij zijn de uitverkorenen van de Levende Vader.'

► Uit: **Het Evangelie van Thomas** (Codex II, Boek 2)

Het onvergankelijke is in jezelf. Zoek de schat niet buiten je, want dan is het niets; alleen materie.

Straal het werkelijk Licht van Licht uit, vanuit jezelf. Het Licht dat er altijd was vanuit zichzelf, de Godsvonk.

Getuig van wat je Weet, uitverkorene.

3 januari: Innerlijke ontwikkeling – de ultieme weg

Jezus zei: Als zij die jullie leiden zeggen: Zie, het Koninkrijk is in de hemel, dan zullen de vogelen des hemels jullie voor zijn.

Als zij zeggen: Het is in zee, dan zullen de vissen jullie voor zijn.

Maar het koninkrijk is binnenin jullie en buiten jullie.

Als jullie jezelf kennen zullen jullie ook gekend worden en zullen jullie weten dat jullie zonen van de levende Vader zijn.

Maar als jullie jezelf niet kennen dan zullen jullie in armoede zijn; dan zijn jullie de armoede.

► Uit: **Het Evangelie van Thomas** (Codex II, Boek 2)

Het blijft ook wel weer even nodig: jezelf te onderzoeken. Ben ik op de goede weg? Soms lijkt het, dat anderen ons voor zijn. Het Koninkrijk is in je, dat is ook je innerlijke kracht. Als je daarmee (opnieuw) verbonden raakt, kun je als het ware de hele wereld aan. Dan zijn de vogels en de vissen je niet meer voor.

Belemmeringen kunnen zijn:

- onderwaardering van jezelf;
- ongelooft dat je het kunt;
- te veel comfort; dat maakt je lui, gemakzuchtig;
- verantwoording buiten jezelf leggen, slachtoffergedrag;
- ongezond leven, ook het lichaam waarin de ziel huist, heeft kracht (goede energie) nodig.

Focus op het Goede. Positieve gedachten en momenten, zoals plezier en humor, goede intenties en kwaliteiten. Dat kan je kracht en weerbaarheid als basis, versterken. Meer gevoelens van waardigheid ervaren. Niets en niemand hoeft je de pas af te snijden.

4 januari: Het Zelf in je wekken

Het is voor iemand niet mogelijk iets te zien van de dingen die werkelijk bestaan tenzij hij eraan gelijk wordt.

Zo gaat het niet met de mens in de wereld:

hij ziet de zon zonder een zon te zijn,

en hij ziet de hemel en de aarde en alle andere dingen, zonder deze dingen te zijn.

Zo gaat het wel met de plaats van de Waarheid.

Je zag iets van die plaats en je werd er gelijk aan.

Je zag de Geest, je werd Geest.

Je zag Christus, je werd Christus

Je zag de Vader, je werd tot Vader.

Daarom zie je hier alles en niet je Zelf.

Maar dáár zie je je Zelf, en wat je ziet, zul je zijn.

► Uit: **Het Evangelie volgens Filippus** (Codex II, Boek 3)

Dat wat je werkelijk bent. Op onze reis op weg naar ons doel, is zelfrealisatie dat wat we als hoogste kunnen bereiken. Dat is éénworden met de Goddelijke vonk in jezelf. Dat wat je nu met werkelijk geopende ogen kunt schouwen, is wat je wordt en daardoor bent. Als de plaats van Waarheid (het Pleroma of Volheid) gevonden is, ben je alles. Maar blijf je alleen maar met aardse ogen kijken, dan zie je niets en je kunt er niet gelijk aan worden. Niets blijft niets.

5 januari: Grondbeginselen van het Zijn

Jezus zag kleine kinderen die gezoogd werden. Hij zei tot Zijn leerlingen: 'Deze kinderen, die gezoogd worden, lijken op hen die het Koninkrijk binnengaan.'

Ze zeiden tot hem: 'Zullen wij dan, als wij kinderen zijn, het Koninkrijk binnengaan?'

Jezus zei tot hen: 'Als jullie de twee één maakt en als jullie het innerlijk maakt als het uiterlijk, en het uiterlijk als het innerlijk en het boven als het beneden en als jullie het mannelijke en het vrouwelijke tot één maakt, zodat het mannelijke niet mannelijk zal zijn en het vrouwelijke niet vrouwelijk, als jullie ogen maakt in plaats van een oog en een hand in plaats van een hand en een voet in plaats van een voet, en een beeld in plaats van een beeld, dan zullen jullie binnengaan in het Koninkrijk.'

► Uit: **Het Evangelie van Thomas** (Codex II, Boek 2, logion 22)

Hoe kom je tot het Zijn? Dat is blijkbaar alleen mogelijk vanuit je hoger Zelf, wat ieder eens zal bereiken, door tot eenheid te komen. De dualiteit wordt afgelegd. Licht en donker zijn gelijk aan elkaar, zoals ook boven gelijk beneden. De mens wordt androgyn, het mannelijke en het vrouwelijk worden één. Alles wordt één.

Dan ga je, lijkend op een kind, onbevangen het Koninkrijk binnen. Volmaakt als volwaardig deel van God zonder enige restrictie. Je bent 'God' in Zijn zijnstoestand.

6 januari: Identiteit in Christus – wedergeboorte

De waarheid is niet naakt in de wereld gekomen, maar in symbolen en afbeeldingen; anders zou zij (de wereld) haar (de waarheid) niet kunnen ontvangen.

Er is wedergeboorte en een afbeelding van wedergeboorte.

Het is beslist nodig dat men door de afbeelding tot wedergeboorte komt. Want wat is de opstanding en wat is haar afbeelding? Door de afbeelding wordt de opstanding bewerkstelligd. Door middel van de afbeelding gaan bruidegom en afbeelding zich opmaken in het rijk der waarheid; dat is de weg van het herstel (eenwording).

Het is bedoeld voor hen die niet alleen de naam van de Vader en de Zoon en de Heilige Geest hebben ontvangen, maar die de Vader en de Zoon en de Heilige Geest zelf hebben ontvangen. Als iemand Hen niet daadwerkelijk ontvangt, zal hem ook de naam worden afgenomen.

Zo iemand is niet langer een christen maar een Christus.

► Uit: **De Verhandeling over de Opstanding** (Codex I, Boek 4)

Ieder mens is het gegeven een Christus te worden, Christus-gelijk, bewust van de Geest in jezelf. De kiem van onze identiteit is in onze ziel gelegd en altijd aanwezig. De geboorte van Jezus in Bethlehem kunnen wij ook uitleggen als de Waarheid, die als beeld (mens) naar de wereld komt. Wij zijn in staat Hem te ontmoeten en te kennen. Christus heeft in Jezus de wedergeboorte bewerkstelligd die aan het kruis door de dood tot werkelijk Leven is gekomen. Maar wel volgens de Wil van de Vader: 'Niet mijn wil geschiede, maar Uw Wil.' Door de mystieke bruiloft kunnen wij samen-smelten met de Vader, de Zoon en de Heilige Geest. Dus niet een 'naam', maar de Naam ontvangen als complete identiteit. Als we Christus niet werkelijk ontvangen in onze Ziel, wordt als het ware de identiteit (naam) afgenomen.

De wil hebben om wedergeboren te worden, los van de afbeelding (het materiële aardse). Door middel van de afbeelding gaan bruidegom (de Christus) en afbeelding (de mens), zich opmaken in het rijk der waarheid; dat is de weg van het herstel – Eénwording.

Het doel van onze reis is bereikt. De Twaalf Heilige nachten zijn een weg naar innerlijke ontplooiing en innerlijk weten. Het wonder van Pasen bevestigt dat.

Kerstgedachte

Ontsteek het licht in je, doof het niet. Wek het dode dat in je gestorven is tot leven, want het was levend, maar is dankzij jou gestorven. Geef het leven, opdat het opnieuw leven zal.

Want Christus is de Boom des Levens...

Hij is de Wijsheid (Sophia).

Hij is niet alleen Wijsheid, maar ook het Woord (Logos).

Hij is het leven, de kracht en de deur.

Hij is het licht, de engel en de goede herder.

Vertrouw je aan hem toe die het Al werd omwille van jou...

► Uit: **De Lessen van Sylvanus**

Het Licht van Christus wordt geboren.

Waar? In ons Zelf.

Niet buiten de mens maar in de mens. ■

Over het gebruiken van de Nag Hammadi-geschriften

De Vrij-Katholieke Kerk leest teksten uit de Nag Hammadi-geschriften in de Eucharistie op zondag (dus: de zondagse Heilige Mis). Voor iedere zondag zijn teksten geselecteerd, die passen bij de intentie van die zondag in het kerkelijk jaar. De teksten voor de **Twaalf Heilige Nachten** komen allemaal uit het **Lectionarium Alternatieve lezingen**, dat beschikbaar is in onze kerken.

De teksten zijn, met welwillende medewerking van Uitgeverij Ank-Hermes, verzameld uit het boek **De Nag Hammadi-geschriften** van Jacob Slavenburg en Willem Gladmans (2e druk 2005).

Dan Brown schenkt 300.000 euro aan Ritman-bibliotheek

De Amerikaanse bestsellerauteur Dan Brown heeft in juni 2016 een schenking van 300.000 euro gedaan aan de *Bibliotheca Philosophica Hermetica* oftewel de *Ritman-bibliotheek* in Amsterdam. De bekende schrijver is een serieuze fan van deze bibliotheek met zijn mystieke, filosofische, religieuze en esoterische boeken uit de periode van de vijftiende eeuw tot heden, in 1984 gesticht door voormalig zakenman Joost Ritman. Brown kwam er zelf verscheidene malen om onderzoek te doen voor zijn boeken *Het verloren Symbool* en *Inferno*.

Een schat aan 'ancient wisdom'

De bibliotheek (die 23.000 boeken bezit) gebruikt het geld om de kerncollectie van 4600 vroege drukken en 300 oude handschriften volledig te digitaliseren. Het plan om de kerncollectie te digitaliseren, getiteld 'Hermetically Open', bestond al veel langer.

De royale schenking van Dan Brown heeft een enorme versnelling in gang gezet. Het scanwerk is in september begonnen en wordt uitgevoerd door *Picturae*, een bedrijf dat erin gespecialiseerd is om Nederlands cultureel erfgoed toegankelijk te maken via internet. Geïnteresseerden over de hele wereld kunnen deze teksten vanaf voorjaar 2017 via internet inzien.

'Dan Brown trof in onze bibliotheek een schat aan 'ancient wisdom' aan,' zegt directrice Esther Ritman, dochter van de oprichter. 'Die schat willen wij niet verborgen houden, maar delen met de hele wereld.' En ook het Prins Bernhard Cultuurfonds heeft een bijdrage toegezegd, van 15.000 euro. De (wereldberoemde) bibliotheek is sinds april gesloten voor publiek, vanwege de aanstaande verhuizing. Joost Ritman heeft het fameuze *Huis met de Hoofden* aangekocht, dat sinds juli wordt verbouwd. In dit pand uit 1622 aan de Keizersgracht woonde in de 17de eeuw de koopmansfamilie De Geer, die er een ontmoetingsplaats van maakte voor creatieve en tegendraadse ideeën op het gebied van wetenschap, filosofie, cultuur en handel. Onder anderen Comenius kwam hier regelmatig van gedachten wisselen.

Ambassade van de Vrije Geest

Enkele jaren geleden werd de *Ritman Bibliotheek* nog bedreigd in haar voortbestaan door een conflict tussen Joost Ritman en de Friesland Bank. 'Wel, die problemen liggen nu gelukkig achter ons,' zegt Esther Ritman. Ritman heeft zijn levenswerk inmiddels overgedragen aan de non-profit stichting *Het Wereldhart*. Deze is van plan om van van het grachtenpand weer een 'Ambassade van de Vrije Geest' maken. 'Verleden en toekomst komen samen,' zegt de bibliotheek-directrice. 'In het *Huis met de Hoofden* bevond zich toentertijd al een huisbibliotheek met werken die wij nu ook bezitten.' Het huis moet, net als 400 jaar geleden, weer een levendige ontmoetingsplaats worden. Esther Ritman: 'We zijn nu nog voornamelijk een plek waar wetenschappers en schrijvers komen. Op de nieuwe locatie willen we het gesprek met een breder publiek op gang brengen. We haken aan bij de inhoud van onze bibliotheek, en daarmee bij een heel actueel thema: de vrijheid van meningsuiting en de vrijheid van religie.' Naast symposia en lezingen kunnen er op twee etages kleinschalige evenementen worden georganiseerd, zoals huiskamerconcerten en bruiloften. Daarmee krijgt de bibliotheek meer mogelijkheden om zelf inkomsten te genereren.

Esther Ritman met Dan Brown op het bordes van de toekomstige *Ritman-bibliotheek* aan de Keizersgracht, de nieuwe locatie.

Registreren als museum

Esther Ritman wil de bibliotheek registreren als museum. 'Het *Huis met de Hoofden*, met onder meer een 17de eeuwse stijlkamer, is op zichzelf al een bezienswaardigheid. Daarnaast blijven we zelf projecten ontwikkelen. Ook nu, tijdens de verbouwing, reist een tentoonstelling over de beeldtaal rondom de manifesten van de Rozenkruisers door verschillende landen.' Naast de kerncollectie, vaak prachtig geïllustreerd, beschikt de bibliotheek over zo'n 20.000 nieuwere boeken over onder meer Hermetica, de graal, gnosïs en westerse esoterie, vrijmetselarij, Rozenkruisers, alchemie, kabbala, theosofie en mystiek. Deze worden het komende jaar opgeslagen in het depot van het Stedelijk Museum Amsterdam. Wanneer de bibliotheek 'thuis' zal komen in het *Huis met de Hoofden* is nog niet bekend, maar zeker niet vóór 2017. De *Ambassade van de Vrije Geest* heeft plannen om al tijdens de verbouwing activiteiten te organiseren. Meer informatie op: www.ritmanlibrary.com. ■

Wie is er bang voor gnosis?

Naar een artikel van Jacob Slavenburg, enigszins bewerkt overgenomen uit *Bres* nummer 153 van 1992

✍ Christiaan de Moraaz Imans

Gnostiek staat steeds sterker in de belangstelling. Dat is begrijpelijk en verheugend. Begrijpelijk omdat de spectaculaire vondst van een kruik met 52 voor het merendeel gnostische geschriften bij het Egyptische stadje Nag Hammadi ook buiten wetenschappelijke kringen aandacht krijgt; verheugend omdat het een totaal andere gezichtshoek biedt op filosofische en godsdienstige stromingen, inclusief het christendom, aan het begin van onze jaartelling. Tot zover is er niets aan de hand. De groeiende kritiek is echter gericht op de actuele waarde van de gnosis. Zij wordt door sommigen echter nog steeds als gevaarlijk gezien. Is er reden om bang te zijn voor de gnosis?

Gnosis

Gnosis is kennis, inzicht. Gnosis is het weten van binnenuit. Gnosis is universeel en niet gebonden aan een filosofisch of religieus systeem. Gnosis staat voor de eenwording van de tweeheid, oftewel het opheffen van de dualiteit in ieder mens. Daarbij dienen we de exoterische en de esoterische gnosis van elkaar te scheiden.

De exoterische gnosis is de kennis die doorgegeven is van inwijder tot ingewijde. Op dat punt aangeland is de gnosis esoterisch geworden, omdat zij in verbinding gebracht wordt met het oude diepe weten, dat aan de bron van de menselijke ontwikkeling staat.

De wetenschap heeft zich tot nu toe voornamelijk bezighouden met de exoterische gnosis; de gnosis die op de een of andere manier zichtbaar was en waarvan uiterlijke documenten bestaan. Vooral na de ontdekking bij Nag Hammadi is het wetenschappelijk gnosisonderzoek geïntensiveerd. Zuiver wetenschappelijk onderzoek kan ons echter niet tot de kern brengen. Er zal altijd een kloof blijven bestaan tussen het uiterlijke weten en het innerlijke weten, zo lang het ene geen aansluiting krijgt met het andere.

Ieder mens draagt de gnosis in zijn hart, eenvoudigweg omdat de gnosis de kennis van het goddelijke is en ieder mens God in zich draagt.

Daarom zeiden die oude gnostici ook: 'Wie zichzelf kent, kent het Al.' Wie in zichzelf gegraven heeft totdat hij aan de goddelijke kern is gekomen, die heeft ook gnosis verkregen. Het is deze gnosis die van wezenlijk belang is.

Een mens kan alle teksten van Nag Hammadi of bijvoorbeeld de complete *Geheime Leer* van Helena Blavatsky uit zijn hoofd kennen en nog niet weten wat gnosis is. Als deze

uiterlijke kennis geen aansluiting vindt met de eigen ziel blijft zij slechts uiterlijke kennis. Het streven naar innerlijke kennis houdt echter niet in dat we de uiterlijke kennis nu maar overboord moeten gooien. Integendeel, uiterlijke kennis kan ons helpen dingen in onszelf inzichtelijk te maken. Ook daarin is sprake, zoals in alles, van een evolutie. De mens kan alleen dat oppakken waarvoor zijn bewustzijn rijp is, openstaat.

De westerse weg

Rudolf Steiner noemde een van de wegen om via de uiterlijke kennis tot innerlijk inzicht te komen, de 'rozenkruismethode'. Hij beval deze weg aan voor de westers ingestelde mens. De methode is gebaseerd op een volledige vrijheid van de leerling ten opzichte van zijn leraar. Iedere slaafse afhankelijkheid is daarbij uit den boze. Alle doorgegeven kennis zal eerst 'geproefd' moeten worden met het verstand alvorens zij opgenomen kan worden in de ziel. Dat 'proeven' vraagt wel een positieve grondhouding ten opzichte van het gebodene en een vaste wil om tot begrip van de zaak te kunnen komen.

Steiner vond dat deze weg beter bij de westers ingestelde mens aansloot dan een kritiekloze adoptie van oosterse methoden. Oosterse methoden kunnen uitstekend gehanteerd worden door mensen die voldoende inzicht hebben verkregen in de diepe wijsheid, waardoor deze wegen gedragen worden. Om de oosterse wijsheid te kunnen begrijpen zal men echter eerst grondig kennis ervan moeten nemen. En dat geldt eigenlijk voor alles. Net zoals het volkomen onvoorbereid gaan zitten mediteren en dan maar afwachten wat er komt, meestal niet het beoogde effect sorteert.

Nu is het boeiende van deze tijd dat we kennis kunnen nemen van een schat van oosterse en westerse bronnen en tot de ontdekking kunnen komen dat de essentie in wezen gelijk is, ondanks een andere verwoording, ondanks een andere cultuur.

Thuiskomen

In zijn boek *Gnostische wijsheid in Oost en West* trekt Marcel Messing een groot aantal parallellen. Hij beklemtoont hiermee de universaliteit van de gnosis. Zo verbindt hij de oosterse opvattingen over de tijdperken, zoals het Kali Yuga¹, met westerse denkbeelden over de opeenvolging van wereldtijdperken, waarin nu het Aquariustijdperk actueel is. Uiteindelijk komt hij tot de slotsom 'Oost, west, thuis best': *'Waar alles in het leven werkelijk om gaat en waarover alle grote godsdiensten en wijsheidsleringen spreken is: weer thuiskomen, bevrijding realiseren van het rad van wedergeboorte dat ons, gedreven door begeerten, steeds weer opnieuw doet jagen naar schijngeluk, schijnvrede. Thuiskomen: dat is de kern van de wijsheid uit Oost en West.'*

Over dat thuiskomen schrijft ook Hein Stufkens in zijn boek *Weg van Gnosis: een reis naar huis*. Een opvallend persoonlijk boek waarin hij de gnostische ervaringen in en met zichzelf beschrijft. Het boek gaat de diepte in en beantwoordt daarmee aan de zuiverste zin van de gnosis: zelfkennis = godskennis. Op deze wijze wordt gnosis inderdaad een 'reis naar huis'.

Wat is dat: *thuiskomen*? Het is het beleven van de totale eenheid van alles. Velen, ook en vooral in deze tijd, hebben deze dimensie als in een soort flits heel even mogen ervaren; een belevenis die een soort heimwee oproept naar een permanente staat van Zijn.

Gnosis is het besef dat het bestaan in de stoffelijke wereld en het totale Zijn niet hetzelfde betekenen. Veel mensen bestaan in die zin dat ze leven (of geleefd worden) in de materiële werkelijkheid en ervaren dit als het enig bestaande. De gnosticus beseft dat deze werkelijkheid maar een onderdeel, een flauwe afspiegeling van een oneindig kosmisch geheel is. Daarom noemt de oosterling de stoffelijke toestand dan ook 'maya', illusie, begoocheling. Want de mens raakt begoocheld door 'de dwaling van goud en zilver'² van de materiële wereld en beseft niet dat hij tegelijkertijd in verbinding staat met krachten die dit alles in stand houden. Het is voor dit onzichtbare dat vele mensen bang zijn; al is die angst meestal onbewust aanwezig. De grote christelijke mysticus Valentinus schreef al bijna tweeduizend jaar geleden dat de duisternis van de angst verdwijnt als de zon opkomt en het verblindende licht alles zal doordringen. *'Niets is verborgen of het zal openbaar worden,'* houdt Jezus zijn leerlingen voor. Daar is tijd voor nodig.

Kritiek

Met het introduceren van Jezus en de gnostische kijk op het christendom begint ook de kritiek de kop op te steken. Zo lang de gnosis alleen nog maar gezien wordt als een historisch filosofisch verschijnsel kan zij in de ogen van velen weinig kwaad doen. Een voorbeeld hiervan is de

hermetische gnosis die de laatste jaren sterk in de belangstelling staat. Zodra de gnosis echter verbonden wordt met Jezus en het christendom, ondervindt zij weerstanden.

Dat was al zo in de tijd van de vroege kerkvaders (tweede en derde eeuw) en het is eigenlijk nog steeds zo.

Duidelijke voorbeelden hiervan zijn de 'waarschuwingsgeschriften' van prof. dr. J. Verkuyl³ en ook het boek van drs. S. van Wersch, *De gnostisch-occulte vloedgolf*.⁴ Maar ook vele recensies van boeken en artikelen over de gnosis zijn afwijzend gekleurd. Zo stelt dr. R. Kranenborg⁵ naar aanleiding van het gnosis-nummer van het tijdschrift *Prana*: *'Het is te betreuren dat er geen artikel is opgenomen over de vraag waarom de oude Kerk niet van de gnosis wilde weten; zij had daar gegronde redenen voor. Nu hebben we voornamelijk artikelen die voortdurend de oude Kerk als fanatiek en bekrompen voorstellen. Bovendien zien de voorstanders van gnosis er niet tegenop onjuiste uitspraken te doen.'*

Ireneüs van Lyon (circa 140–circa 202) is de eerste grote theoloog en kerkvader van de christelijke kerk na de periode van de apostelen. Tot de vondst van de Nag Hammadi-geschriften gold Ireneüs als de belangrijkste bron van kennis over de door hem fel bestreden gnostiek door zijn werk aangeduid met *Adversus Haereses* (vertaling: *Tegen de ketters*). Het werk van Ireneüs gaat over de 'Ontmaskering en omverwerping van de valselijk genoemde gnosis'. Maar dit raakt eigenlijk niet de kern van waar het over moet gaan.

Angst voor de vrijheid

Maar dit was niet de voornaamste angst van de kerkvaders. Nee, de kerkvaders waren bang voor de gnosis omdat deze hun gezag ondermijnde. Niet alleen hun persoonlijk gezag – sommigen van hen waren nog christelijk genoeg om dat voor lief te nemen – maar het gezag van de jonge Kerk. Gnosis is het bevrijdende inzicht. Dat wisten vele christenen toen en dat kunnen we nu weten uit de teksten teruggevonden bij Nag Hammadi in 1945 – het 'opstaan uit een diepe slaap'.

Wie inzicht heeft, wie wakker geworden is, wie tot bewustzijn gekomen is, die heeft geen bisschop, paus of dominee meer nodig om hem voor te schrijven wat hij moet doen. Zelfs de uiterlijke wetten zijn voor hem franje geworden, omdat de ziel de innerlijke wetten, het innerlijke weten, in zich draagt.

Jezus is daar in vele geschriften volstrekt duidelijk over. En in de zeer wettische maatschappij waarin Jezus leefde stuitte dit op groot verzet, zoals we in de bijbelse geschriften kunnen lezen (o.a. Matt. 12:9-12 en Joh. 9:16). Ook de leerlingen, doorkneed in het wettische (materiële) denken,

Over de auteur

Christiaan de Moraaz Imans (1944) is priester van de vkk-kerkgemeente Utrecht. Christiaan is werkzaam geweest als IT-er in de bankenwereld, zowel nationaal als internationaal. Hij is per heden nog steeds werkzaam voor het Nationaal Ouderenfonds.

hebben moeite de innerlijke wetten van de uiterlijke te onderscheiden.

'Zijn leerlingen vroegen hem...: Hoe wilt u dat wij vasten en hoe moeten wij bidden? En moeten wij aalmoezen geven? En welke voorschriften over het eten moeten wij in acht nemen?

*Jezus antwoordde: Lieg niet en doe niet wat je haat, want voor de hemel zijn alle dingen openbaar. Want er is niets verborgen dat niet openbaar zal worden, en er is niets bedekt dat niet ontsluit zal worden.'*⁶

Jezus heeft het over een universele wet, die geldt voor alle leven; niet over een wet die door mensen bedacht is. In het *Esseense Evangelie van de Vrede*⁷ zegt hij: *'Zoek de wet niet in de Schriften, want de wet is levend, terwijl de Schrift dood is. Waarlijk, ik zeg jullie, Mozes ontving de wetten van God niet op Schrift maar door het levende woord. De wet is het levende woord van de levende God aan de levende profeten voor de levende mens. In alles wat leeft is de wet gegrift. Je vindt hem in het gras en in de boom, in de rivier en de berg, in de vogelen des hemels en de vissen uit de zee; maar zoek hem vooral diep in jezelf'*

Volg de wet van je hart, zegt Jezus, anders heeft het geen zin en zal het eerder een negatieve uitwerking hebben: *'Jezus zei tot hen: Als jullie vasten (alleen om dat het in de wet staat), zullen jullie zonde voor jezelf voortbrengen; en als jullie bidden (alleen omdat het zo hoort), zullen jullie worden veroordeeld; en als jullie aalmoezen geven (omdat het een verplichting is), zullen jullie je geest schaden. Als jullie naar een land gaan en door de streken reist, en als men jullie ontvangt: Eet dan wat zij jullie voorzetten en geneest de zieken onder hen. Want wat jullie mond ingaat zal jullie niet onrein maken, maar wat jullie mond uitgaat - dat zal jullie onrein maken.'*⁸ Het is de Liefde die de wet overstijgt. Het is de Liefde die tot werkelijke vrijheid voert. En het is voor die absolute vrijheid dat men altijd bang is geweest. Want wat kan er allemaal al niet gebeuren als iedereen zo maar vrij is? Men kon en kan maar moeilijk inzien dat volledige, bewuste vrijheid een zeer grote persoonlijke verantwoordelijkheid meebrengt. Echte vrijheid kan alleen bestaan als die ten dienste van de ander existeert, maar niet ten koste van de ander!

Liefde

Nu kan direct aangevoerd worden dat de hierboven aangehaalde geschriften niet in de Bijbel te vinden zijn. Dat is juist. Eveneens is het juist dat in de Bijbel slechts een zeer beperkt deel opgenomen is van alle geschriften die er in de eerste eeuw circuleerden. Sommige geleerden tonen aan dat bijvoorbeeld *Het Evangelie van Thomas* stamt uit een traditie die ouder is dan de Bijbelse evangeliën en zeer pure, onopgesmukte uitspraken van Jezus bevat. Buiten dit is het een gegeven dat we, op enkele snippers van *Het Evangelie naar Johannes* na, slechts beschikken over originele bijbelteksten die niet ouder zijn dan de vierde eeuw. Hoewel ontstaan in de eerste eeuw, zijn ze pas na veel overschrijvingen, met alle kans op fouten van dien, en helaas ook door aanpassingen, correcties, inclusief bijvoegingen en weglatingen, tot ons gekomen.⁹

Gelukkig bestaat er nog een geheel ander testament. Alleen al in de 20ste eeuw werden vele geschriften ontdekt uit de eerste eeuwen van onze jaartelling. Uit een schat van vaak ontroerende teksten komen uitspraken en leringen van Jezus naar voren die zo groots zijn en zo bevrijdend werken dat ze regelrecht bedreigend zijn voor de bange mens. Jezus brengt de liefde. Jezus is de liefde. Jezus doet niets meer en niets minder dan ons op te roepen de liefde, de goddelijkheid in onszelf, te ontwikkelen, zodat we 'niet langer een christen zijn maar een Christus', zoals zijn woorden opgetekend zijn in *Het Evangelie volgens Filippus*.

Het wonderlijke is nu dat, door kennis te nemen van de pas ontdekte bronnen, andere oude geschriften, zoals de apocriefen, maar ook tijdloze openbaringen, naadloos in elkaar passen.

Sterker nog, het lezen van de bijbelse evangeliën wint er sterk in diepgang door, omdat er onvermoede dimensies aan worden toegevoegd. Ze sluiten elkaar niet uit, zoals tegenstanders van de gnostische opvattingen poneren, maar vullen elkaar wonderwel aan. Daarbij zijn niet altijd de exacte woorden belangrijk, alhoewel, zoals aangehaald, deze soms zeer ontroerend zijn; meer van belang is het beeld dat oprijst, wanneer we open en onbevangen kennis kunnen nemen van een traditie die door de Kerk eeuwenlang onderdrukt is. Te veel heeft men altijd vastgehouden aan letterlijke teksten, die soms zeer corrupt kunnen zijn. *'Het is de letter die doodt, maar de geest die levend maakt,'* zei Paulus eens. ■

Noten

- 1 Kali Yuga (Sanskriet: Kali Yuga, letterlijk: Tijdperk van (de demon) Kali (niet te verwarren met de godin Kali), ook bekend als het Duistere Tijdperk of Tijdperk der Ontucht.
- 2 Zoals Jezus het uitdrukt in *Het gesprek met de Verlosser* (Nag Hammadi Codex III, 5).
- 3 Johannes Verkuyyl (1908–2001) was een Nederlandse zendeling en hoogleraar missiologie.
- 4 Bedoeling van dit boek is het geven van een kritische beoordeling van de nog steeds aan invloed winnende gnostische stromingen, waarvan New Age de vergaarbak is. Dit is hard nodig, omdat gnostische stromingen pretenderen dat zij het Evangelie veel beter zouden begrijpen dan de Kerken. Dat is voor de Kerken een dodelijk gevaar, vooral als die gedachte ook nog onderbouwd wordt door priesters en pastors als Karel Douven (*Het Christendom op weg naar de 21ste eeuw*) en Hans Stolp (*Kijk, maar kijk met verwondering*).
- 5 Kranenborg studeerde theologie in Kampen. Hij promoveerde in 1974 op het proefschrift *Zelfverwerkelijking*. Hij was parttime verbonden en docent aan het instituut voor godsdienstwetenschappen van de Vrije Universiteit (VU) te Amsterdam. Hij specialiseerde zich in New Age en andere nieuwe religieuze bewegingen (NRB).
- 6 Uit *Het Evangelie van Thomas*, logion 6.
- 7 **Het Esseense Evangelie van de Vrede**
De inhoud van dit boek vertegenwoordigt slechts ongeveer eenderde van de volledige manuscripten in het Aramees die worden bewaard in de geheime archieven van het Vaticaan. Het bestaan hebben we te danken aan de Nestoriaanse priesters die, onder druk van de optrekkende horden van Džengis Khan (12e eeuw), gedwongen waren om vanuit het oosten westwaarts te vluchten, waarbij ze al hun oude geschriften en iconen meenamen.
De oude Aramese tekst dateert uit de derde eeuw A.D. Hoe deze teksten nu precies vanuit Palestina zijn terechtgekomen in handen van de Nestoriaanse priesters in de binnenlanden van Azië, hebben de archeologen tot nu toe nog niet voor ons kunnen reconstrueren.
Het was in 1928 dat dr. Edmond Bordeaux Székely (uitgesproken als Say-Kay) de vertaling van het *Esseense Evangelie van de Vrede* kon publiceren.
- 8 Uit het *Evangelie van Thomas*, logion 14.
- 9 De geleerde Eberhard Nestlé geeft in zijn *Einführung in das Griechische Neue Testament* (Göttingen 1923, 5-48) zeer vele voorbeelden van onbedoelde en ook moedwillige correcties. Vooral in de derde en vierde eeuw werd er nog wel eens wat 'verbeterd' als dat paste in de toen vigerende gedachtengang.

Mysteriën en symbolen van de ziel

Een door de geest bezielde mens worden

✍ Gert Jan van der Steen

Dit is de analytische boekbespreking van een actuele uitgave van De Rozekruis Pers in haar reeks *Spirituele teksten*. De titel luidt 'Mysteriën en symbolen van de ziel: een door de geest bezielde mens worden' en de auteur is André de Boer.

Dit boek zet aan tot 'nieuwe wording'. Een prachtterm die het karakter van het boek aangeeft: vanuit contemplatieve en esoterische tradities uit het Oosten en het Westen komen tot een eigen spirituele ontwikkeling die verder gaat dan persoonlijke ontwikkeling. Om daarmee bij te dragen aan een algehele geestelijke bewustwording en vernieuwing. Gaandeweg het boek ontplooit zich een breed scala aan esoterische inzichten die steeds weer praktisch gemaakt worden.

De opzet van het boek

Het boek bestaat uit twee delen. Deel 1, met als titel 'Mysteriën van de ziel' heeft negen hoofdstukken die elk bestaan uit een tekst uit contemplatieve en esoterische tradities uit Oost en West en een aansluitende beschouwing met daarin aanwijzingen hoe je zielebewustzijn kunt bevorderen.

De titels van de hoofdstukken, met traditie en bron, zijn:

- 1 **Leven vanuit eenheid:** advaita vedanta, uit de Ashtavakra Gita;
- 2 **Ontstijgen aan dualiteiten:** hermetisme, uit *Vermaning van de ziel*;
- 3 **De drie graden van de ziel verbinden:** kabbalah, uit *De hoogste graad van Geloof*;
- 4 **Ontwikkelen in de vier werelden:** gnostiek christendom, uit *Het lied van de Parel*;
- 5 **De vijf denктоestanden besturen:** raja yoga, uit de *Yoga Sutra's van Patanjali*;
- 6 **Vernieuwen door de zes emanaties:** jodendom, uit de *Bijbel, Genesis 1*;
- 7 **De zeven gouden sleutels hanteren:** boeddhisme, uit *De stem van de Stilte*;
- 8 **Het achtvoudige pad uitdragen:** zoroastrisme, uit *De gâthâ's van Zarathoestra*;
- 9 **Werken met de negen geestelijke gaven:** Paulinisch christendom, uit *1 Korinthiërs 12*.

Deel 2 heeft als titel 'Symbolen van de ziel' met daarin negen essays over aspecten van de ziel, met symbolen, klassieke teksten en beschouwingen.

Online cursus

Het boek bevat de onderdelen van een online cursus die gegeven wordt vanuit het Lectorium Rosicrucianum, met als titel 'Mysteriën van de ziel'.

Het boek profiteert daarmee van de eisen die aan een online cursus worden gesteld: toegankelijkheid voor een breed publiek, ongedwongenheid en het snel tot de essentie komen. De cursus, en daarmee het boek, voldoet ruimschoots aan die eisen. Een compliment waard, gezien de variëteit aan onderwerpen die behandeld worden.

De werkwijze van het boek

Het is geen eenvoudige opgave om negen teksten uit verschillende tradities met elkaar te verbinden. De auteur doet dat onder andere door ordeningen en schema's uit de achterliggende tradities bij elkaar te brengen en te uniformiseren. Hij begint met een schema uit de kabbala, dat gaandeweg verbonden wordt met andere schema's uit theosofie, antroposofie en astrologie. De schema's belichten steeds de driedeling persoonlijkheidsziel, ziel en geestziel. Dit zijn benamingen die grotendeels overeenkomen met die uit de theosofie, zoals: 'zelf', 'Zelf' en 'ZELF'.

Spirituele ontwikkeling behelst het integreren van deze driedeling waardoor een 'nieuwe wording' ontstaat en de mens effectief kan medescheppen.

De teksten verschillen enerzijds omdat zij uit verschillende tradities komen. Anderzijds heeft de auteur ze gekozen omdat ze zijn doel dienen. Het is voor hem dan ook nodig om de verschillen in achtergronden ondergeschikt te maken aan het doel. Hij doet dit door de teksten te interpreteren in een groter geheel. Hij schrijft: 'Bij het interpreteren van heilige teksten kunnen gemakkelijk vergissingen worden gemaakt. Dat komt vooral omdat meestal verschillende soorten taal door elkaar worden gebruikt. [...] Om vergissingen te voorkomen is het zinvol om duidingen niet alleen te toetsen aan het eigen innerlijk, maar vooral ook aan een authentieke spirituele traditie of, nog beter: aan meerdere spirituele tradities. Want binnen die kringen werd en wordt gebruikgemaakt van beproefde werkwijzen, en zijn ervaringen en bevindingen uitgebreid met elkaar gedeeld en vaak ook op schrift gesteld.'

De auteur voert de toetsing uit aan de hand van inzichten uit het Lectorium Rosicrucianum. Dat een persoonlijke interpretatie toch kan opspelen blijkt uit de tekst van hoofdstuk 1, die afkomstig is uit de Ashtavakra Gita in de vertaling van Ad van Dun. Op het einde schrijft De Boer: 'Weet: al wat vorm heeft is onwerkelijk, het vormeloze is jouw ware Zelf. Uit dit weten ontspruit nieuwe wording.' Echter, het gevoel van uw recensent zegt dat de tweede zin nooit in de Ashtavakra Gita kan staan, een tekst die hijzelf jarenlang heeft gekoesterd. Dat klopt: Van Dun schreef hier 'Dit weten ontwortelt nieuwe wording.' Ook andere vertalingen in het Engels en het Nederlands lijken op Van Dun. Zoals C. Keus: 'Door dit geestelijk onderricht zult gij ontsnappen aan een mogelijke wedergeboorte' (lett.: Is er niet de mogelijkheid van wedergeboorte).

Over de auteur

Mgr. prof. dr. ir. Gert Jan van der Steen (1943) is de wijbisschop van de VKK.

In zijn beroepsleven werkte hij als taaltechnoloog; en hij doceerde als hoogleraar *Uitwisselingstalen*. Daarnaast was hij yogadocent. Hij houdt zich nu bezig met de integratie van oude en nieuwe vormen van spiritualiteit.

Ook heb ik een bevriende Sanskritist geraadpleegd; die komt tot een soortgelijke vertaling uit de brontekst. Desgevraagd antwoordt André de Boer dat hij zijn versie eertijds mooier en nauwkeuriger vond, maar nu ook inziet dat deze niet juist is. Hij zal de tekst in de volgende druk aanpassen. Het ironische is dat ik momenteel, samen met De Boer, ook liever had zien staan: 'Uit dit weten ontspruit nieuwe wording.' De Ashtavakra hoeft geen eindpunt te zijn, maar kan een nieuw begin markeren.

De invloed van het Lectorium

Het *Lectorium Rosicrucianum* is gesticht door o.a. Jan van Rijkenborgh, die een aantal zienswijzen ontwikkelde die na zijn dood genuanceerd werden. Het *Lectorium* ziet zichzelf nu als een moderne mysterieschool die spirituele ontwikkeling beoogt mede door het bestuderen van en meditatie op teksten uit de traditie van gnosis en gnostiek. Een belangrijk onderwerp is de transfiguratie door de geest. Het *Lectorium* stelt veel klassieke literatuur op gebied van de gnosis (breed gezien) ter beschikking van het algemeen publiek. De online cursussen (er zijn er meerdere) en dit boek zijn daar ook een mooi voorbeeld van.

In het boek lopen de eigen inzichten van het *Lectorium* en van de behandelde tradities wel wat door elkaar. Het is kennelijk zo dat wanneer de traditie niet expliciet genoemd wordt er sprake is van een inzicht vanuit het *Lectorium*. Dat klopt met de herhaalde mededeling dat dit boek is geschreven vanuit het *Lectorium*. Toch kan dit af en toe lastig zijn. Het boek dient een algemeen doel, waarbij een veelvoud aan achtergronden uit verschillende tradities passeert. Het boek zou er bij winnen wanneer bij een inzicht vanuit het *Lectorium* dit ook vermeld wordt. Bijvoorbeeld, op p. 162 wordt gezegd: 'Die

vernieuwing vindt zijn oorsprong in het opvlammen van de geestvonk nabij het hart, bij de top van de rechterhartkamer, om precies te zijn.'

Dit lijkt een uitspraak te zijn van Van Rijkenborgh die bekend staat om zijn associaties van lichamelijke locaties/processen en ziele- of geestelijke aspecten. Die associaties zijn echter omstreden!

Beoordeling

Dit is een aantrekkelijk boek. Het heeft een doordachte indeling met aansprekende titels. (De nummers 1 tot 9 in de titels doen denken aan de *Dummy*-boeken.) Het taalgebruik is eigentijds, bondig en lenig (wat af en toe ook nodig is om verbanden te kunnen leggen). Soms wordt een term niet op tijd geïntroduceerd, zoals het '6e kosmische gebied', maar dat wordt later goedge maakt.

Het is ook een stimulerend boek. Voortdurend wordt de werking van de godsvonk belicht en het streven om daarvan bewust te worden. Deze belichting heeft op zichzelf een geestelijke uitwerking. Er gaat van het boek een bepaalde urgentie uit, terwijl de auteur je steeds vrijlaat.

Dit is vooral een boek voor spirituele zoekers die willen werken aan de eigen geestelijke ontwikkeling. Maar ook een informatief boek voor mensen die open staan voor een ruimer mens- en wereldbeeld.

Lezers van *Reflectie* zullen hier veel bekende achtergronden tegenkomen. De online cursus van het *Lectorium* sluit ook aan bij de online cursus van de Vrij-Katholieke Kerk waarin het religieuze aspect verder wordt uitgewerkt. Het hoofdstuk over de innerlijke structuur van de mens zou bijna gemeenschappelijk kunnen zijn.

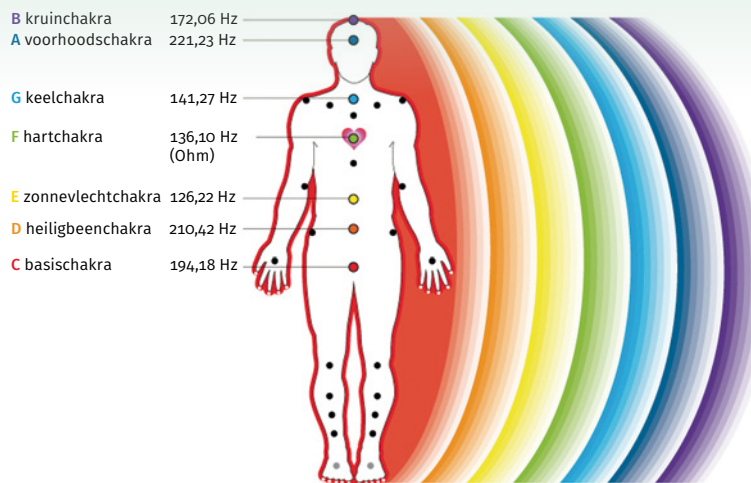
Door de doordachte indeling is het boek ook geschikt om te werken in verdiepingskringen. ■

Het verhaal achter 432 Hertz

Pleidooi voor een terugkeer naar de natuurlijke [af]stemming van mens en muziek

✍ Peter Gouw en Piet Vessies

In onze diensten zingen wij in de toon 'G' tot en met de consecratie. Bij 'O komt gij getrouwen' gaan we over naar de toon 'A' tot en met de Communie. Zoals u in het diagram kunt zien activeert de 'G' het keelchakra, en de 'A' het voorhoofdchakra. Dit komt overeen met wat dr. Annie Besant aangeeft. Het is goed om ons te realiseren dat het trillingsgetal van de gehele *Heilige Mis* boven het hartchakra uitgaat en de hogere gebieden van de mens stimuleert.

Resonantiediagram over de relatie tussen chakra's en toonhoogten

Muziek is belangrijk. Het doet ons iets, het brengt ons in bepaalde stemmingen, het stemt ons letterlijk af op het universum. Het kan ons vrolijk maken, bedroefd, meditatief of in wat voor stemming dan ook. Het kan ons zelfs genezen. Dat is altijd al een functie van muziek geweest. Muziek vind je in alle culturen terug, tot in het verre verleden; recentelijk is er een fluit gevonden in een Neanderthaler nederzetting. Vanaf het allereerste begin is de mens verbonden geweest met muziek. *Haal je oude instrument(en) weer van zolder en maak muziek!*

Het universum is muziek

Muziek heeft altijd een rol gespeeld in de mystiek. Denk maar aan medicijnmannen en sjamanen die werken met trommels, fluiten, klankschalen en allerlei andere instrumenten. Muziek kan je helen, kan je terug in contact brengen met de natuur. Kan je letterlijk weer 'afstemmen' op het universum. Want het universum is muziek; muziek is tril-

ling, regelmatige beweging. Het universum is één en al trilling en regelmatige beweging, bevat allerlei 'tonen'. Door ons af te stemmen op de tonen van het universum kunnen wij onszelf helen, kunnen wij ons weer bewust zijn van het feit dat wij deel uitmaken van dit universum en ons weer bewust worden van onze goddelijke kern.

Goddelijk geschenk ontstemd

Dit klinkt allemaal erg mooi, en het is duidelijk dat muziek een goddelijk geschenk is voor het universum. Helaas zouden wij geen mensen zijn als wij dit universele plan niet zouden kunnen verstoren. Er bestaat namelijk ook zo iets als 'ontstemmen'. Zo goed als natuurlijk gestemde muziek werkt voor ons en het universum, zo slecht is ontstemde muziek voor ons en voor het universum. Wat is er gebeurd? Ik zal het proberen in zo eenvoudig mogelijke taal uit te leggen. Wie kent niet het kinderliedje 'do re mi fa sol la si do'? Het is eigenlijk niet zomaar een wijsje, het is de toonladder. Het begint laag en eindigt precies twee keer zo hoog. De laatste noot, de do, klinkt precies als de eerste maar is hoger. In de muziek heet dat een octaaf. Elke toon heeft een toonhoogte, kan hoog zijn of laag of daar tussenin. Die toonhoogte noemen wij frequentie of trilling, en bestaat uit een bepaald aantal trillingen per seconde. Denk maar aan de slinger van een klok, die gaat zo veel keer per minuut heen en weer, of kijk maar eens naar een snaar van een gitaar. De dikste snaar kun je nog met het blote oog zien trillen, die gaat een aantal keer per seconde heen en weer. Wel heel snel, maar je kunt het nog zien.

432 Hz verweven in hele universum

Als we teruggaan naar het wijsje, dan is de 'do' de eerste toon, de *grondtoon*. Die eerste toon is van oudsher 432 trillingen per seconde, oftewel 432 Hertz (Hz). Die 432 trillingen per seconde is een toon die nauw verband houdt met het universum om ons heen. Die toon zit verweven in de natuur, in de wiskunde, in de planeetbanen, in het hele universum. Dat is ook de reden dat muziek normaal zo goed voor ons is, die muziek stemt ons als het ware af op het universum.

Wij weten dat al heel lang. Dat is al heel oude kennis. Alle klassieke muziek van Bach, Brahms enzovoorts tot en met Verdi is gecomponeerd en uitgevoerd met gebruik van de 'standaard' A op 432 Hz. In deze standaard is de C 512 Hz of in een lager octaaf 256 Hz, maar in steeds lagere octaven (512-256-128-64-32-16-8-4-2-1) komt de C uit op precies 1 trilling per seconde, de zogenaamde 'oertoon'. Ze noemen deze stemming ook wel 'wetenschappelijke stemming' omdat deze stemming ook wetenschappelijk gezien past bij het universum.

De oudst bekende voorstander van deze stemming is Plato, de wijsgeer uit Griekenland.

Afwijkende grondtonen

Op een gegeven moment week men hier echter van af, hetzij door persoonlijke smaak, onwetendheid of andere redenen en ontstonden er vele nieuwe standaarden, die zelfs per land verschilden.

Over het algemeen werd de grondtoon verhoogd, wat in de afgelopen eeuwen veel zangers hun stembanden kostten. In 1884 stuurde Verdi in Italië een petitie naar het ministe-

rie om de grondtoon weer terug op 432 Hz te zetten. Hij beargumenteerde dat door te vermelden dat: dit heel goed zou zijn voor de stembanden van de zangers (zangeressen), beter voor de instrumenten en bovendien een harmonischer en rustiger klank oplevert voor de luisteraars.

440 Hz (propaganda)standaard in Tweede Wereldoorlog

Helaas verhoogden de nazi's in de Tweede Wereldoorlog de toon wederom en definieerde de toenmalige propaganda-minister Goebbels in 1936 de standaard op 440 Hz, die wij nu nog steeds zo gebruiken. Dit was een duivelse zet van de *Illuminati*, die bij de nazi's zeer goed vertegenwoordigd waren. Ze wilden iedereen van de natuurlijke afstemming afhalen en daarmee de spirituele ontwikkeling tegenwerken. In 1953 is in Londen op een congres van musici de 440 Hz internationaal als ISO 16-standaard aangenomen. 23.000 Franse musici hielden een referendum om de 432 Hz als standaard in te stellen, maar helaas zonder succes. We zitten vast aan de 440 Hz en worden de hele dag bedolven onder deze 'niet afgestemde' muziek!

Het is duidelijk dat wij daarvan af moeten en dat we weer terug moeten naar de natuurlijke stemming van 432 Hz. Een *Stradivarius* viool resoneert op 432 Hz en is er duidelijk voor gebouwd. De grote componisten uit die tijd, zoals Mozart, Beethoven en anderen, componeerden in feite hun muziek op instrumenten die gestemd stonden op 432 Hz. Muziek op 432 Hz voelt rustiger aan, prettiger en is ontspannend. Je zou zelfs kunnen zeggen dat muziek in die toonaard helend is. Veel mensen voelen dat de 440 Hz muziek meer naar het hoofd gaat en de 432 Hz muziek meer naar het hart. ■

Peter Gouw

Peter Gouw (1900) is musicus, docent en werkzaam als creatief muziektherapeut bij *Ohmpunctuur*; hij begeleidt en ondersteunt individuen en groepen bij het vinden van hun persoonlijke natuurlijke (klank)bestemming.

'Ohmpunctuur' is een evolutie op het gebied van klanktherapie. Het is een reflextech-

niek en maakt gebruik van de aloude Chinese acupunctuurkennis. De naalden zijn vervangen door speciale stemvorken met diverse frequenties, gecombineerd met kristallen klankschalen en planetaire gongs.

De psychologie van de chakra's en de auralagen staat hierbij centraal, door hun eigen klankkleur en resonantie.

Piet Vessies

Piet Vessies (1949) studeerde koordirectie en gregoriaans. Hij leidt koren, geeft cursussen en lezingen, componeert en arrangeert en is, o.a. bij vkk Zwolle, actief als begeleider en lid van de *quatremains*-groep Sneek.

Het landelijk koorproject *Vocatie Castricum* is in 1992 op zijn initiatief tot stand gekomen; de eerste tien jaar leidde hij dit project zelf.

Zijn project 'Muziekhuis *De Zangbodem*' startte in 1997; zie: www.dezangbodem.nl.

Piet verhuisde in 2000 naar Friesland. Hij dirigeerde sindsdien de *Schola Cantorum Mistúra* (2000), vrouwenkwartet *Femm'tet* (2010), vocaal ensemble *Musica Maria* (2011) en gemengd koor *Menorah Groningen* (2016). In 2011 ontving hij een koninklijke onderscheiding. Voor de Vrij-Katholieke Kerk schreef hij in 2016 de *H. Albanusmis*, welke tijdens het eeuwfeest in Naarden voor het eerst werd gezongen.

Het artikel 'Het verhaal achter 432 Hertz' stond eerder in de *Muziekhuis Krant*, een uitgave van 'De Zangbodem', onder redactie van Piet Vessies. Piet is lid en organist van de kerkgemeente Zwolle. Voor ons als kerk een interessant verhaal, dat wij met toestemming van de schrijver overnemen.

Vrede als thema: een overpeinzing

Jaarthema Vrij-Katholieke Kerk 2016–2017

✍ Wies Kuiper

Een jaarthema is iets waar we een jaar lang extra aandacht aan geven, dat we als het ware even in het zonnetje zetten en vervolgens vervangen door een ander begrip. Dat kan in overwegingen, voorbeden, maandberichten, eigen ideeën etc. terugkomen. Dat gaat prima met kwaliteiten als: eerlijkheid, ontvankelijkheid, verdraagzaamheid, onderscheidingsvermogen, etc., maar kan dat ook met 'Vrede'?

Het begrip Vrede heeft een wat andere dimensie dan de hiervoor genoemde thema's en juist in de kersttijd wordt in de vele kerstliederen dit thema bezongen. Kerstmis, waar we de geboorte van het bewustzijn van onze Goddelijke Kern vieren, kan pas in ons gestalte krijgen wanneer we innerlijk in vrede zijn. Zelfs als de wereld om ons heen een grote chaos lijkt.

Natuurlijk heeft dit thema in de kersttijd een extra dimensie. In wezen kun je Kerstmis, het moment van de geboorte van het bewustzijn van je Goddelijke Kern, elk moment van het jaar vieren, maar nu is het gekozen als jaarthema.

Als het woord 'vrede' in mij opkomt resoneert altijd meteen dit gedeelte uit de eerste straalzegen: '[...] er is een Vrede die elk begrip te boven gaat, zij leeft en beweegt in hen die het Zelf kennen als Eén. Moge die Vrede u omzweven, die kracht u opheffen, tot u staat waar de Ene Inwijder wordt aangeropen, tot u Zijn Ster ziet stralen.'

Dit gedeelte blijft bij het noemen van het woord 'vrede' steeds hangen, als een soort mantra. Dat moet dus voor mij een grote betekenis hebben, maar ondanks dat het voor mij een grote gevoelswaarde heeft, weet ik ook dat er een aantal woorden en zinsneden in staan, die door mij niet volledig gekend zijn, die een grote glijdende schaal van begrip in mij hebben. Het is een groots en warm gevoel, een gevoel ook van 'ergens bij horen'.

Laten we naar een paar van die zinsneden kijken:

- een Vrede die elk begrip te boven gaat;
- een Vrede die leeft en beweegt;
- het Zelf kennen als Eén;
- de Ene Inwijder;
- Zijn Ster zien stralen.

Hoe krijgt iemand het voor elkaar om in één zin zo veel vragen, zo veel niet gedefinieerde begrippen achter elkaar te noemen en je dan toch het gevoel te geven dat je ergens weet wat ermee gezegd wordt? Dat je de diepere zin van wat gezegd wordt op de één of andere manier 'weet'.

Toch wil ik nu die diepere zin ook met het hoofd beter begrijpen en ga ik proberen die onderdelen stuk voor stuk voor het voetlicht te brengen. Laten we beginnen met:

– **een Vrede die elk begrip te boven gaat.** Vaak gebruiken we het woord 'vrede' om aan te duiden dat een oorlog afgelopen is, of bij een ruzie: dat de vrede getekend is. Wat heel waardevol is. Zeker in een tijd waarin het niet duidelijk is wie er nu oorlog voert met wie, dat de vijand niet herkenbaar is. Het gewone leven kan zich weer herpakken, de schade verwerken en de littekens, zowel fysiek als emotioneel, kunnen verzorgd worden. Maar over die vrede hebben we het hier niet. Misschien moeten we eerst naar de volgende begrippen kijken en later hierop terug komen...

– een Vrede die leeft en beweegt in hen die het Zelf kennen als Eén. Dat is van een andere orde, en brengt mij in eerste instantie naar het gebed van de Vrede: *Leer ons, o Heer, het Leven dat in ons is en in alle volkeren der Aarde als Uw Eigen Leven te herkennen dat alles bezielt*. Dat gebed, dat wij bij iedere dienst uitspreken, gaat over het Goddelijk Leven dat zonder onderscheid in alle volkeren der Aarde aanwezig is. Dat ons uit ons eigen ikje optilt en de afgescheidenheid opheft door ons in een gezamenlijkheid van Gods Eigen Leven te plaatsen. In dat Goddelijk Leven kunnen wij leven, bewegen en zijn, als een soort kosmische dans op de melodie van de Liefde. Het wordt niet voor niets het *Gebed voor de Vrede* genoemd.

– tot u staat waar de Ene Inwijder wordt aangeroepen. Wat is een inwijder? Gewoonlijk iemand die je de weg wijst of die je dingen leert die je voordien niet kende. Die je eventueel de nog onbekende of onbewuste delen van of in jezelf leert kennen. Er is een mooi gezegde: *als de leerling klaar is, is de Meester daar*. Maar die Inwijder hoeft niet een andere persoon te zijn. Hooguit is die andere persoon iemand die je aanzet tot Zelfonderzoek. Die inwijder kan ook een symbool zijn dat je bewustzijn doet ontwaken en je de weg wijst naar het Zelf, ook wel het *Hoogste in je* genoemd, je verbinding met het Goddelijke. Met dat Goddelijk Leven dat we in ons zelf moeten leren kennen. Dat is onze ware Inwijder; dat deel van onszelf dat één is met alle leven, dat is de meest zuivere kracht die ons de weg naar en in ons innerlijk kan wijzen.

– tot we Zijn Ster zien stralen. Nu in de kersttijd hebben we het nogal eens over de ster. De ster van Bethlehem. Een lichtpuntje aan een donker nachtelijke hemel, dat de drie koningen of wijzen zagen en volgden. In de symboliek zijn vele vormen van sterren. De meest voorkomende zijn de vijfpuntige en de zespuntige ster. In onze Vrij-Katholieke Kerk is de vijfpuntige ster het meest gangbaar. Het is het symbool van de tot heelheid gekomen mens. De mens die geest, ziel en lichaam tot één geheel heeft gemaakt. En daardoor tot Mens is geworden. Maar er staat: *tot wij Zijn ster zien stralen*. Met het accent op 'Zijn'. Is dat een bepaalde ster? Of is dat onze eigen innerlijke ster, die Eén is met het Leven Zelf? Zoals in het voorgaande stukje al werd aangegeven?

Of wordt met Zijn ster de Aarde bedoeld? Die als opdracht heeft als een ster te stralen. Zoals Angelus Silesius schrijft in zijn gedicht *Zwerver tussen hemel en aarde*:

'Weet dat het ware licht je dan pas onderkent, als je van binnen zelf tot licht geworden bent.'

Of als één van de vele uitspraken van Boeddha: *'Wees zelf*

het licht voor uZelve, wees uw eigen grond en toevlucht. Houdt u aan de Waarheid binnen uZelve als aan het eeuwig Licht.'

Dit wordt ook prachtig verwoord in een gedeelte van de lezing die wij gebruiken bij het feest van Maria geboorte, uit: *De drievormige eerste gedachte* (Codex XIII, boek 1, pagina 45): *'Jullie zullen heerlijkheid met de heerlijkheden worden zoals jullie van aanvang af waren, toen jullie licht waren. En ik verborg mij in ieder en ik manifesteerde mijzelf in hen. En alle gedachten die mij zochten verlangden naar mij, want ik ben het die vorm gaf aan het Al, toen het nog geen vorm had. Uit mij komt de Stem voort, ik ben het die de levensadem legt in hen die mij toe behoren. En de eeuwige Heilige Geest heb ik in hen uitgestort.'*

Er was dus een tijd dat de Aarde Licht was omdat haar bewoners Licht waren; maar door de vormen die om dat Licht heen gebouwd werden is dat Licht getemperd, en daardoor is de Vrede ook niet meer zo vanzelfsprekend.

– Terug naar de eerste zin: **Er is een Vrede die elk begrip te boven gaat**. Hebben we daar nu een beter begrip van? Misschien toch wel. Het heeft te maken met onze hoogste vermogens, waar de ziel en de geest samenvloeien en niet gestoord worden door de dualiteit van de lagere vormen of vermogens, het fysieke, het astrale of de emoties en het lagere egocentrische denkvermogen. Als we daarboven uitstijgen dan komen we in dat gebied van de Vrede. Dat is ook het gebied waar wij één zijn met het Leven zelf, misschien zou je dát Leven ook Goddelijk kunnen noemen. Angelus Silesius, schrijft in zijn boek *Zwerver tussen hemel en aarde*: *Werd Christus duizendmaal in Bethlehem geboren en niet in u, dan zijt gij toch verloren*.

Het vorige jaarthema was: *Spring in het Licht van de toekomst*. Stel dat je dat zou kunnen, wat gebeurt er dan? Land je dan in het gebied waar vrede heerst? Wat is onze toekomst? Natuurlijk weten en kennen we die niet. Maar als je de lijn van het verleden doortrekt naar de toekomst kun je er wel een idee van krijgen.

Door duizenden jaren heen, tijdens de periode van *involutie*, is de Godsvonk steeds dieper in de materie doorgedrongen en heeft zich met al die verschillende lagen bekleed. Nu moeten wij, omdat we aan het begin staan van de evolutie, ons Zelf, onze Godsvonk, langzaam uit de lagen terugtrekken. De laatste 2000 à 3000 jaar heeft het accent gelegen op het denkvermogen, op het lagere deel daarvan, op het dualistische denken.

Nu moeten we verder naar het denken in 'eenheid'. Niet: *ik EN jij*, maar: *ik Ben jij*. Als we gaan zien dat dit het is wat we in de toekomst gaan leren, dat we gaan waar maken, dan kun je zeggen dat bij de sprong in de toekomst je landingsplaats Vrede is. ■

Over de auteur

Wies Kuiper (1935) is eerstaanwendend priester van de kerkgemeente Zwolle. Zij werd op 5 november 2005 gewijd tot priester. Verder is zij voorzitter van de Clericale Synode.

Van beroep was zij lerares in het middelbaar onderwijs en daarin heeft zij vele jaren beroepsmatig gewerkt.

De laatste dertig jaar is haar aandacht vanuit de VKK-gedachte gericht geweest op theosofie, hierin heeft zij veel gestudeerd en lezingen gegeven zowel in Nederland als daarbuiten. Nog steeds geeft zij leiding aan het theosofisch studiecentrum *Lanoe* (dat betekent 'leerling') in Zwolle.

Vrede in de liturgie

Jaarthema Vrij-Katholieke Kerk 2016–2017

✍ Paula-Willemijn van Rooijen

Het jaarthema binnen de Vrij-Katholieke Kerk voor 2016–2017 is 'vrede'. Het jaarthema leent zich voor bezinning en kan bijvoorbeeld in kerk-gemeenten aanleiding zijn voor gesprek of workshops e.d.

In *Reflectie* willen we ook graag aandacht besteden aan het jaarthema: **Vrede**. Dat betekent dat we in ieder geval aandacht besteden aan Vrede in het winternummer 2016, het voorjaarsnummer 2017 en het zomernummer 2017. Als inleiding op het jaarthema is dit artikel opgenomen.

Vrede speelt een grote rol in onze liturgie. Waar komen we vrede tegen in de liturgie van de Heilige Mis?

Vrede in de Heilige Mis

Bijvoorbeeld in het **Confiteor**, waar ons hart zonder rust is tot het vrede vindt in God. In het **Gloria**, dat begint met 'Ere zij God in den hoge en vrede op aard' de mensen van goede wil.' In het **Graduale** van Kerstmis, dat besluit met 'Eer aan God in de hoogste hemel, en vrede op aarde voor alle mensen die Hij liefheeft.' In de **Akte van Geloof**, die besluit met 'Zo zal Gods zegen op ons rusten en vrede in alle eeuwigheid.'

En natuurlijk in de **Vredegroet**: 'De vrede van Christus zij altijd met u.' En de **eindzegen** zendt ons een nieuwe week in met 'De vrede van God, die elk begrip te boven gaat, beware uw hart en uw verstand in de kennis en de liefde van God en van Christus.'

In de, facultatieve, **Eerste Straalzegen** die hierna kan, maar niet hoeft te, worden gegeven: 'Er is een vrede die elk begrip te boven gaat, wonend in het hart van hen die in het eeuwige leven. [...] Moge die vrede ons omzweven, [...], tot wij staan waar de Ene Inwijder wordt aangeropen en we Zijn ster zien stralen.'

Vrede in de collectegeboden

Maar ook in de collectegeboden, de geboden afgestemd op specifieke dagen in het liturgisch jaar komt op diverse momenten het begrip vrede naar voren. Hier volgt een overzicht. Sommige geboden zijn het gebed van de dag en moeten worden geboden. Andere geboden zijn niet *per se* voorgeschreven voor een specifieke dag, hier kan een celebrant een keuze maken.

Kerstmis heeft twee collectegeboden die zijn aangewezen voor die gelegenheid. Eén moet worden gelezen, de celebrant kan een keuze maken. In het tweede gebed voor Kerstmis wordt vrede expliciet genoemd.

• Kerstmis/geboorte van onze Heer

2. O God, deze nacht is heilig door het ware Licht dat elke duisternis doorbreekt. Moge dit Licht van ons leven ons leiden en ons doen delen in zijn vrede. Door Christus, onze Heer, die met U leeft in de eenheid van de Heilige Geest, door de eeuwen der eeuwen.

• 2e Zondag na Driekoningen

Leidende gedachte: *gemeenschap*

O Christus, onze Heer, wij danken U dat U ons door Uw

Mystieke Lichaam, de Kerk, in wonderbare gemeenschap met U brengt. Wij bidden dat wij mogen toenemen in de volheid van uw liefde en het geloof mogen bewaren in eenheid van geest, door de band van de vrede en door rechtschapenheid van levenswandel.

O Gij grote koning van liefde, Die door de mensen en de Engelscharen aanbeden en verheerlijkt wordt.

• Quinquagesima/vijftigdagentijd

Leidende gedachte: *de Heilige Geest als het Vuur van de Liefde*
O Heilige Geest, leer ons dat al onze handelingen, waarin liefde ontbreekt, zonder waarde zijn. Stort in onze harten die voortreffelijkste van alle gaven – de liefde – die de band van de vrede en van alle deugden is. Gij, Die met de Vader en de Zoon leeft en heerst, één God in alle eeuwigheid.

• 4e Zondag na Pasen

O Christus, onze Heer en Meester, nu Gij zijt opgestaan uit de doden, geef dat ook wij allen boven de onwetendheid mogen opstijgen tot de vaste grond van ware kennis, om vandaar op te gaan tot de berg van hemelse wijsheid, waar eeuwige vrede woont. Gij, die leeft en heerst in alle eeuwen der eeuwen.

• 20e Zondag na Heilige Drievuldigheidsdag

Leidende gedachte: *innerlijke vrede*

O God, die in serene stilte boven de wateren zweeft, geef dat wij die vrede mogen verkrijgen, die door niets op aarde kan worden verstoord. Door Christus de Vrededorst, Die met U en de Heilige Geest leeft en heerst, één God in alle eeuwigheid.

• Allerzielen

Christus, die heerst over de levenden en de doden en geheel uw mensheid in de armen van uw liefde omsloten houdt, wij danken u voor de vrede die Gij hun schenkt, die door de poorten van de dood opgaan tot een meer volledig leven in U. Wij bidden u dat onze beden mogen bijdragen om verkwikking, licht en vreugde te brengen. Christus, die met de Vader en de Heilige Geest leeft en heerst, één God in alle eeuwigheid.

Vrede in voorgeschreven thema's in de collectegeboden

In de reeks geboden wordt ook altijd een gebed opgenomen voor Onze Lieve Vrouwe of voor de Wijsheid. De keus is vrij voor de celebrant. Vrede komt bijvoorbeeld voor in deze twee (nauw verwante) geboden voor de Vrouwe van Wijsheid.

• Voor de Vrouwe van Wijsheid 1

Heilige Moeder, Vrouwe van Wijsheid, wij richten ons tot U, de grondslag van alle bestaan, die was vóór de eerste tijden der aarde. Gij zijt van vrede het begin, het einde en de diepe kracht. Help ons kanalen te zijn voor deze kracht, opdat wij in staat zullen zijn Uw hulp uit te dragen in de wereld. Mogen allen daardoor die vrede ontdekken, waarvan de wijsheid het fundament vormt. Gij Sterre der Zee,

aan wie wij, samen met de engelen, lof en eer toebrengen in alle eeuwigheid.

• Voor de Vrouwe van Wijsheid 2

Vrouwe van Wijsheid, wij richten ons tot U, de grondslag van alle bestaan, die was vóór de eerste tijden der aarde. Gij zijt van alle vrede het begin, het einde en de diepe kracht. Help ons kanaal te zijn voor deze diepe kracht, opdat wij in staat zullen zijn Uw hulp uit te dragen in de wereld. Mogen allen daardoor die vrede ontdekken, waarvan de Wijsheid het fundament vormt. In alle eeuwen der eeuwen.

Gebed van St. Franciscus

Het gebed van St. Franciscus wordt altijd gebeden in de kerkgemeente St. Franciscus in Rotterdam. Iedere kerkgemeente richt altijd een gebed aan de schutspatroon van de eigen kerkgemeente.

Heer, maak ons tot een instrument van Uw vrede, dat wij liefde brengen, waar haat is; vergeving, waar onrecht is; eenheid, waar verdeeldheid is; geloof, waar twijfel is; waarheid, waar dwaling is; hoop, waar wanhoop is; licht, waar duisternis is. Door Christus onze Heer.

Voor de overledenen

Dit zijn twee gebeden die worden gebruikt in een requiemmis.

1. O Christus, Die heerst over de levenden en de doden en die de gehele schepping in Uw liefde omsloten houdt; wij bidden U om vrede en rust voor opdat hij/zij, die gestorven is voor de wereld, maar voor U nog altijd leeft, U moge blijven dienen en daarin de volmaakte vervulling moge vinden van gelukzaligheid en vrede. O Gij, Die met de Vader en de Heilige Geest leeft en heerst, één God in alle eeuwigheid.

2. Almachtige God, Die heerst over de levenden en de doden en geheel Uw mensheid in Uw liefde omsloten houdt, wij danken U voor de liefde die Gij hun verleent, die door de poorten van de dood opgaan tot een meer volledig leven in U. Wij bidden U dat onze beden mogen bijdragen verkwikking, licht en vrede te brengen. Door Christus onze Heer.

Vrije keuzes van de collectegebeden

De 20e zondag na Heilige Drievuldigheidsdag heeft als leidende gedachte: *innerlijke vrede*.

Het gebed 'Voor innerlijke vrede' is een gebed dat een celebrant kan kiezen om te bidden. Het is een vrije keuze en kan ook op andere zondagen, met bijvoorbeeld een nauw verwant thema, worden gebeden.

• Voor innerlijke vrede

Hemelse Vader, in dit uur van devote stilte buigen wij ons nederig voor Uw aangezicht en trachten U in de diepste diepten van ons hart te benaderen. Onze zielen zijn vervuld van verlangen naar het horen van de zachte stem in ons binnenste, die opwekt tot vertrouwen in Uw almacht, Uw goedheid en Uw oneindige liefde. Mogen wij van uur tot uur groeien in het besef, dat het aards bestaan een fase is van voorbereiding op de weg naar het Licht. Maak ons tot een instrument van Uw liefde. Mogen rust, vrede en harmonie wederkeren in alle mensenharten. Door Christus onze Heer.

Gebed voor leiders en bestuurders

Dit gebed voor leiders en bestuurders is een vrije keuze voor een celebrant. Al naar gelang de actualiteit in de wereld kan er voor worden gekozen het op te nemen in de gebeden van de dienst.

Liefdevolle Vader, wij bidden U om in deze tijd van problemen, onrust en dreiging meer dan ooit Uw volk te zegenen. In het bijzonder bidden wij U de leiders en bestuurders van

volkeren, naties en landen te inspireren opdat zij tot helder inzicht zullen komen en met wijsheid en begrip die beslissingen zullen nemen die in waarheid bevrijdend en vernieuwend zullen zijn en eenheid, vrede en harmonie onder de mensen zullen brengen. Door Christus onze Heer.

Avondgebeden

Er zijn, naast de vaste gebeden in bijvoorbeeld de **Completen**, 2 facultatieve avondgebeden. Eén bevat het woord vrede.

1. God, uit Wie ieder heilig verlangen, alle goede raad en alle gerechte werken voortkomen, schenk ons de vrede die de wereld niet geven kan, opdat wij uw geboden zullen nakomen, en wij de nacht mogen doorbrengen in rust en vrede. Door Christus onze Heer.

Algemeen

Er bestaan 19 algemene gebeden waaruit de celebrant eventueel een vrije keuze kan maken. In de volgende vier wordt vrede genoemd.

4. Eeuwige God, in Wie de verzoening, de vrede en de eendracht is. Wij bidden U, overbrug de kloof die mensen van elkaar scheidt; stel hen in staat de eenheid van de geest te vinden door de band van de vrede. Door Christus onze Heer.

7. O God, uit Wie ieder heilig verlangen, alle goede raad en alle gerechte werken voortkomen, schenk ons die vrede welke de wereld niet geven kan, opdat wij in ons hart zullen verlangen uw geboden na te komen, en wij in ons spreken en ons doen in vrede leven met onze medemensen. Door Christus onze Heer

14. O God, geef ons de behoedzaamheid van Uw handen, de goedheid van Uw ogen, de glimlach van Uw mond, de vastheid van Uw stappen, de vrede van Uw woorden, de warmte van Uw hart, het vuur van Uw Geest, het geheim van Uw aanwezigheid. Door Christus onze Heer.

18. O God, wij komen tot U in de stilte van dit uur in ons streven naar eenheid met U, en door U met alle anderen. Wij trachten te beseffen dat U gelijkelijk in de harten van alle mensen woont. Wij trachten te zien dat U naar ons kijkt in alle ogen en U te horen spreken in alle stemmen. Wij trachten Uw vrede, Uw wijsheid en Uw kracht tot uitdrukking te brengen, zodat wij U kunnen aanroepen, in al Uw grootsheid, in allen die wij vandaag ontmoeten. Door Christus onze Heer.

Centraal blijft staan: vrede

Het gebed dat altijd gelezen wordt is het gebed voor de vrede.

• Gebed voor de vrede

Leer ons, God, het leven dat in ons is en in alle volkeren der aarde als Uw eigen leven te herkennen dat alles bezielt. Leidt de mensheid tot het verstaan van Uw wetten en moge vrede en goede wil op aarde heersen. Door Christus onze Heer. Amen. ■

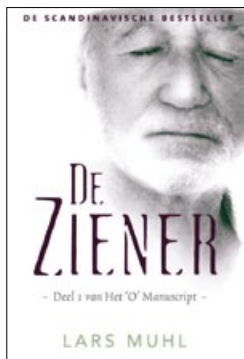
Paula-Willemijn van Rooijen

Paula-Willemijn van Rooijen (1963) is zingevingstherapeut, auteur van 'Vragen om de dood' (2010), diaken in de Vrij-Katholieke Kerk, elektronicus, spreker van hondentaal, culinair thuischef, kunstenaar, en onophoudelijk mateloos gefascineerd door de grondslagen van dit universum.

BOEK bespreking

Alle boekbesprekingen zijn geschreven door Aat-Lambert de Kwant, tenzij anders vermeld

Het O manuscript: deel 1 – De Ziener deel 2 – De Magdaleen

Auteur: Lars Muhl

Uitgever: Bres/Edicola Publishing, 2016

Soms verschijnen er boeken die mij niet alleen diep raken maar die ook een boodschap voor de recensent lijken te bevatten. Zo verging het ook mij met beide boeken van Lars Muhl.

De Ziener is het eerste deel van zijn trilogie '*Het O Manuscript*' en bevat het openhartige verslag van een persoonlijke en filosofische zoektocht van de auteur naar spirituele bewustwording. Onlangs verscheen ook deel twee '*De Magdaleen*'. Deel drie '*De Graal*' verschijnt in het komend voorjaar. Het verhaal is een mystieke reis in verleden en heden.

Lars Muhl was een gevierd muzikant. Het boek begint op het kruispunt van zijn leven. Muhl is drie jaar ziek geweest en nu hangt zijn muziekcarrière aan de wilgen. Zijn professionele leven stort ineens. Telefonische sessies met de Andalusische afstandsgenezer – de Ziener – geven hem iets van zijn energie terug. Hij reist per trein naar Montségur in Zuid-Frankrijk, waar hij deze Ziener ontmoet en waar ze veel tijd met elkaar doorbrengen.

Advaita

De Ziener wordt zijn spirituele leraar en hij leert hem de diepere waarheden van het bestaan. Wat de Ziener Muhl leert heeft veel weg van *advaita-vedanta*-leringen, die als een rode draad door de beide boeken en mogelijk ook door het derde boek lopen.

Neem deze zin: '*Het 'zelf' kunnen we niet ontkennen. Maar we moeten goed begrijpen dat er een 'zelf' is dat uitsluitend relateert met de wereld, en een*

ander, hoger 'zelf' dat grenzeloos en volmaakt is en volmaakt op zijn gemak is met alle aspecten van het leven. Terwijl het kleine 'zelf' bezig is geld te tellen en de toekomst te plannen, strategieën te ontwikkelen en zijn carrière te koesteren, te winkelen en te consumeren, met zich zorgen te maken en bevestiging te zoeken, is het hogere 'Zelf' uitsluitend bezig met zijn.'

Ook stelt deze Ziener hem intrigerende vragen als: '*Wie ben je?*' en '*Wat zoek je hier?*' Mooi om die *advaita*-wijsheid nu geactualiseerd terug te zien.

Als aan het eind Lars en de Ziener afscheid van elkaar nemen, geeft de Ziener Lars Muhl een oud manuscript in bewaring – een opening naar meer openbaringen.

In deel 2 '*De Magdaleen*' vervolgt Lars Muhl zijn spirituele reis en omarmt het waardevolle aspect van het heilig vrouwelijke. Het boek begint waar het eerste boek eindigde. Hij plukt nog steeds de vruchten van zijn ontmoeting met de Ziener en heeft een sterke aan-drang zijn reis uit te breiden en te vol-toeien. Hij vangt een glimp op van het collectieve etherveld, de *Akasha*, waar-door hij in staat is dieper te kijken naar de rol van het vrouwelijke in de spiri-tuele groei; het brengt hem bij Maria Magdalena. Nadat hij zich grondig heeft verdiept in haar leven ontdekt hij de waarheid achter haar afkomst, haar opleiding en haar relatie met Jezus. Terwijl hij zijn weg vindt in deze histori-sche studie ontdekt hij dat die verweven is met metafysische en spirituele lerin-gen die zijn eigen persoonlijke ervarin-gen weerspiegelen.

Lars Muhl (1950) had al vroeg in zijn leven toegang tot de etherische wereld en bestudeerde de wereldreligies en esoterie, maar leerde dat dit slechts

spirituele liefhebberijen waren. Hij was een succesvolle 'singer/songwriter' tot hij in 1996 gevelde werd door een vreem-de ziekte. Niet zonder reden, zal later blijken.

Het boek biedt een indringende blik in de levens van twee bevlogen mystici, de leraar en de leerling. Muhl heeft nogal wat woorden nodig om zijn ervaringen te delen, maar echt bezwaarlijk vond ik dat niet.

Postzegels verzamelen

De Ziener en *De Magdaleen* zijn twee boeken die ik met verwondering en ontroering las en veel indruk op me maakten. Vooral deze woorden van de Ziener: '*Je hebt twintig jaar gestudeerd. Je hebt nagedacht en geschreven. Je kent alle mystici, alle verschillende tradities. Je hebt ervaringen van een andere werkelijkheid gehad. Maar tot nu toe heeft dat alles iets weg gehad van een levenslange flirt. Je wist niet hoe je er iets van kon gebruiken Het is hoog tijd dat je een besluit neemt. Er is nog tijd om terug te keren naar het comfort van je spirituele en religieuze liefhebberijen. Waarschijnlijk leer je dan mettertijd om gelukkig te worden. Aan de andere kant kun je net zo goed postzegels gaan verzamelen.'*

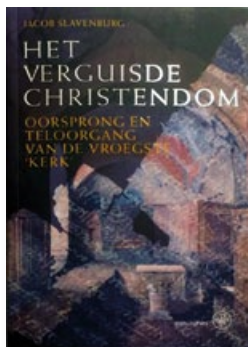
En: '*Hoe kun je vorderen als je niet bereid bent alles los te laten wat je pad blok-keert? De mens is een instrument dat gestemd moet worden.'*

Pats, die zit! Het leken wel woorden die tot mij gericht waren en ik denk dat ook anderen zich hierin herkennen: spiri-tualiteit en het zoeken naar kennis als speeltjes van het ego.

Twee aanraders dus, deze twee juweel-tjes, maar je moet er wel mee aan de slag gaan!

Na het overlijden van de Ziener maakte Muhl met onder andere filmfragmenten van hun ontmoetingen een documentai-re die op 8 maart 2016 in Kopenhagen in première ging. Over het boek zijn veel enthousiaste recensies te lezen op internet.

Lars Muhl werkt nu als visionair en mysticus, als spreker en schrijver. Hij richtte 'Hearts and Hands' op, een non-profitorganisatie met verscheidene vrijwillige therapeuten. Samen met zijn vrouw richtte hij *Gilalai* op: 'Instituut voor Energie & Bewustzijn'.

Het verguisde christendom

Oorsprong en teloorgang van de vroegste 'kerk'

Auteur: Jacob Slavenburg

Uitgever: Walburg Pers, 2016

In *Het verguisde christendom*, een herziene versie van het in 2001 verschenen *Opus postuum*, gaat Jacob Slavenburg op zoek naar de oorsprong en teloorgang van de vroegste kerk. Die vroegste kerk was die welke na Jezus' dood ontstond en die bestond tot aan de verwoesting van Jeruzalem, 70 na Chr.

Er zijn eigenlijk weinig boeken geschreven over het vroegste christendom uit de allereerste tijd, nog voor het ontstaan van de bijbelse evangeliën. Oorzaak is mede dat er weinig bronnen uit die periode beschikbaar waren.

Bij velen bestaat daardoor het onterechte beeld van een zich van aanvang af harmonisch ontwikkelende wereldkerk.

Historicus Jacob Slavenburg toont aan de hand van uitputtend bronnenonderzoek aan dat dit een vals beeld is. Er is praktisch geen enkele overeenkomst tussen de kerken van vandaag en de vroegste christelijke gemeenten. Het allervroegste christendom heeft weinig tot niets te maken met de kerk van vandaag. Laatstgenoemde instituut is een constructie uit een latere periode. Bij beiden stond Jezus aan de basis. In het vroegste christendom als de **verkondiger**, in het christendom van eind eerste eeuw en daarna als de **verkon-digde**. Van Jezus de Christus werd godsdienst gemaakt. Jezus werd door velen in het vroegste christendom gezien als de geïnspireerde leraar die 'achter de wet' Gods ware bedoelingen onthulde. 'Jezus heeft,' zegt Slavenburg, 'nooit een leergezag uitgedragen, doch een weg gewezen. Zijn eerste volgelingen werden dan ook 'mensen van de Weg' genoemd. De ethiek van Jezus werd als een wegwijzer naar het Koninkrijk gezien.'

Definitieve scheiding der geesten

Er zijn heel weinig boeken geschreven over het vroegste christendom uit de allereerste tijd, nog vóór het ontstaan van de bijbelse evangeliën. Dit komt mede omdat er weinig bronnen uit die periode leken te bestaan. Jacob Slavenburg wijst erop dat uit het vroege en

pluriforme christendom van de eerste veertig jaar een aantal ontwikkelingen voortvloeiden die vaak tot definitieve scheiding der geesten en on-verzoenlijke geschillen hebben geleid. Dit leidde ertoe dat onder andere tot uitsluiting van bijvoorbeeld 'ketteren'. Niet alleen het charisma verminderde (of kwam onder druk van een gemeente-ordening te staan), ook de aandacht voor ethiek, neergelegd in de *logica*, nam af en kwam in de schaduw terecht van zich ontwikkelende theologische en christologische opvattingen. Opvattingen die in de vroegste gemeenten met verbijstering zouden zijn gadeslagen. Van Jezus Christus werd theologie gemaakt. Waar Jezus vrede predikte sloeg men elkaar om leerstellige redenen de hersens in. Waar Jezus (en Paulus) de liefde voor de naasten leerden, werden complete godsdienst-oorlogen gevoerd en miljoenen medemensen afgeslacht.

Geen geschiedenis om vrolijk van te worden! Van 500 jaar Luther (en reformatie) en de vele kerkscheuringen en repeterende breuken word je ook niet blij! Toch is *Het verguisde Christendom* een boeiend en toegankelijk geschreven boek zoals we dat van Slavenburg gewend zijn. Waardoor hij zich mag verheugen in een grote en groeiende groep lezers.

De grondwet voor geluk

De universele wijsheid van de Bergrede

Auteur: Hein Stufkens

Uitgever: Bres/Edicola Publishing, 2016

Vorig jaar verscheen bij uitgeverij Dabar het boek *Spiritualiteit, voeding voor de ziel* van Hein Stufkens.

Het lezen van dit boek is als wandelen door het boeiende landschap van de spiritualiteit. In het begin staat de Stufkens stil bij kernvragen als: *wat is spiritualiteit, wat is het verschil tussen esoterie en exoterie, wat heeft spiritualiteit te maken met mededogen?*

Het vervolg voert langs interessante zijwegen: onze verhouding tot de dieren, seksualiteit en spiritualiteit, de symboliek van de zon, het belang van dromen, de terugkeer van de engelen en de

zoektocht naar de Meester. De wandeling eindigt in stilte – de voedingsbodem voor elke vorm van spiritualiteit.

Zijn recent verschenen boek *De grondwet voor geluk* is in zekere zin een logisch vervolg op het vorige, zegt hij in een interview met de site *Nieuw Wij*¹. Want als je spiritualiteit omschrijft als levenskunst die omvormend werkt en je tot een gelukkiger mens maakt, dan zijn de volgende vragen: *Wat behelst die omvorming dan? Waarin zit dat geluk?* En dat zijn nu precies de vragen waar de Bergrede antwoorden op geeft, die na tweeduizend jaar nog net zo actueel zijn als toen. Kort samengevat gaat het erom dat je je ik-gerichtheid loslaat. In het Engels wordt dat zo uitgedrukt: dat het een beweging is van *selfishness* naar *selflessness*.

Universeel

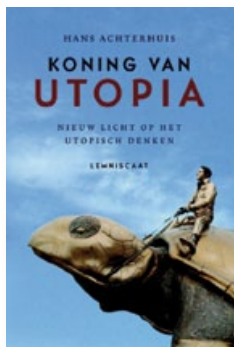
In dit boek laat filosoof Hein Stufkens de Bergrede opnieuw klinken: als een urgente boodschap voor onze tijd en als een oproep tot een spirituele revolutie. Ook maakt hij met tal van citaten uit andere religieuze en filosofische tradities duidelijk hoe universeel en actueel deze woorden van Jezus zijn. Alle hoofdstukken eindigen met een oefening waardoor we de werkzame kracht van de Bergrede in het eigen leven kunnen ervaren. Aan het eind van het boek stelt Stufkens de vraag of de Bergrede een succes was. 'De ontgaarding van de boodschap van Jezus begon al snel na Jezus' dood. Paulus gaf een eigen hellenistisch gekleurde interpretatie. En nadat het christendom eenmaal staatsgodsdienst werd en nauw verbonden raakte met de macht, was er al gauw niet veel meer over van waar het Jezus om ging.'

Of de Bergrede alsnog een succes blijkt, hangt, zegt Stufkens, van ons af. 'Jezus zelf geeft ons in de Bergrede de keuze. Hij beseft dat zijn woorden parels voor de zwijnen kunnen zijn: "Geef wat heilig is niet aan de honden en gooi je parels niet voor de zwijnen; die zouden ze maar met hun poten vertrappen, zich omkeren en jullie verscheuren." Maar hij roept ons op om zijn woorden echt te horen en ernaar te handelen.'

De grondwet voor geluk: een warm aanbevolen boek, ook voor mensen die eigenlijk niets hebben met de Bijbel en de Bergrede.

Hein Stufkens is filosoof, (zen)leraar, dichter en auteur van tal van boeken op het grensvlak van filosofie, religie en dieptepsychologie. Hij woont en werkt in het bezinningscentrum *La Cordelle* te Cadzand.

¹ Zie: <http://www.nieuwwij.nl/interview/hein-stufkens-probleem-ego-op-troon-gezet/>

Koning van Utopia

Nieuw licht op het utopisch denken

Auteur: Hans Achterhuis

Uitgever: Lemniscaat, 2016

Er zijn weinig geschriften in de geschiedenis die zo veel invloed hadden als Thomas More's *Utopia*. Het fictieve eiland waar iedereen gelukkig zou zijn, zonder tegenstellingen tussen rijk en arm, stond aan de wieg van de meest verderfelijke totalitaire systemen.

Filosoof Hans Achterhuis, die voor wat hij noemt 'mini-utopieën' inspiratie vond bij Thomas More, verdiepte zich grondig in de geschiedenis en kwam tot de conclusie dat we *Utopia* anders moeten lezen. Hij ziet het niet als de blauwdruk van een ideale samenleving – de gebruikelijke interpretatie – maar als een maatschappelijke satire, net als de *Lof der zotheid* van Erasmus. Utopia is 'het land waar niemand heen wil gaan' en de verteller heet niet voor niets Babellario, een naam die duidt op een ijdele praatjesmaker.

Dit brengt Achterhuis tot het verrassende inzicht: *Utopia was geen utopie*.

Althans niet in de alomvattende betekenis die men daar later aan is gaan hechten, met alle dystopische gevolgen van dien. Een inzicht dat hem verder brengt dan in zijn vroegere werk, waarin hij zich voornamelijk beperkte tot het bekritisieren van de grote utopieën uit het verleden.

Hij laat zien dat er wel degelijk onder meer kleine utopieën zijn waarmee we op een vruchtbare manier het hoofd kunnen bieden aan de huidige maatschappelijke crisis. Zulke utopieën zijn de desem van verandering.

Tot op de dag van vandaag zorgt het idealisme van vaak kleine groepen voor experimenten die vooruitgang brengen. Zo lang er ruimte is voor humor en relativering en mensen vrijelijk in en uit kunnen lopen, krijgt niemand de kans om koning te worden.

Achterhuis noemt als voorbeeld het Franciscaans Milieuproject *Stoutenburg*, waar ik ooit een radioreportage over maakte. De geschiedenis van dit project vertoont de nodige overeenkomsten met die van veel utopische gemeenschappen en communes. Bij de eigen-

tijdse vertaling van de oude Franciscaanse waarden naar het heden gingen men daar op zoek naar grote vernieuwingen waarvoor de vormen tastenderwijs gevonden moesten worden.

In tegenstelling tot een traditioneel klooster was *Stoutenburg* een gemengde gemeenschap van mannen, vrouwen en kinderen, zowel leken als religieuzen.

De kernwaarden van de Amish en ook die van dit Franciscaans Milieuproject *Stoutenburg* staan haaks op veel utopisch getinte plannen en activiteiten. Achterhuis noemt ze kort: contemplatie in actie, dankbaarheid en openheid en gastvrijheid, eenvoud, eigenzinnigheid, vreugde en geaardheid. Ook wordt benadrukt dat Franciscus een 'man van concrete actie' was. 'Grote woorden, klein leven', noemen ze dat op *Stoutenburg*. De meeste bewoners doen liever gewoon wat er te doen is dan dat ze erover praten of schrijven.

Volgens Achterhuis blijft het milieuproject in het proces van vernieuwing toch ook steeds aansluiting zoeken bij de lange traditie van Franciscaanse spiritualiteit. Het staat niet alleen open voor nieuwe, vooral boeddhistische, invloeden, maar ook voor de traditie die het project door alle spanningen en problemen heen draagt.

Het boek gaat natuurlijk over veel meer dan *Stoutenburg* alleen en is in deze tijd van cynisme over de huidige samenleving een verademing, een herademing.

Over Hans Achterhuis: filosoof en theoloog Hans Achterhuis (1942) was van 2011 tot 2013 de eerste *Denker des Vaderlands*.

Bhagavad Gita:

Een vertolking met commentaar

Auteur: Paul van Oyen

Uitgever: Villa Sophia uitgeverij, 2016

In de jaren '90 maakte ik samen met een vriendin deel uit van een studiegroepje dat zich, onder leiding van Paul van Oyen, in Deventer verdiepte in de *Bhagavad Gita*. Deze complete uitgave van haast 1000 pagina's is een doorwrochte studie, vertolking en becommentariëring van *Bhagavad-Gita*-kenner Van Oyen.

Voor Van Oyen, die in 1999 begon met het vertalen en schrijven van een commentaar op de *Bhagavad Gita*, was het steeds duidelijker dat er nauwe banden bestonden – ook in de Romeinse tijd – tussen Oost en West. Pas in 2010 zouden zijn vermoedens bevestiging vinden in de informatie dat Jezus ongeveer 18 jaar (tussen zijn twaalfde en dertigste) in India en Tibet heeft gestudeerd. In die tijd was ook het lezen en bestuderen van de *Bhagavad Gita* verplichte lesstof voor wie zich wilde bekwamen in religie en filosofie, zoals dat tot op de dag van vandaag nog steeds het geval is. 'Er gaat,' zo zegt hij, 'een sterk transformerende werking uit van het lezen, reciteren en bestuderen van deze zeer oude tekst. Een transformatie die inhoudt dat een intellectuele analyse of een gevoelsmatige ervaring ongemerkt overgaat in een uiting van inzicht of intuïtie.' En: 'Ons begrip komt in een heel andere dimensie terecht, in een wereld waarin we plotseling ontdekken dat Arjuna en Sri Krishna als het ware tot leven komen, waarbij wijzelf toeschouwer en toehoorder zijn van hun samenspraak om tenslotte zelf aan het gesprek in onze eigen geest deel te nemen. Onze eigen goddelijke dimensie en oorsprong worden erdoor geactiveerd en worden een feitelijke ervaring.'

Een spirituele hoorn van overvloed

Paul van Oyen noemt de *Bhagavad Gita* een spirituele hoorn van overvloed die geplaatst is in de setting van een slagveld, dat ons eigen slagveld verbeeldt waar de krachten van persoonlijkheid en afgescheidenheid de strijd aangaan met *dharma*, een Sanskriet-begrip dat onder andere staat voor gewetensvolheid en plichtsbetrachting.

De *Bhagavad Gita* maakt deel uit van het grote Indiase epos, de *Mahābhārata*, een samenvatting van de spirituele boodschap die voor de mens is bestemd. 'Die boodschap houdt in,' zegt Soeroedj Baladien in een woord vooraf, 'dat de mens een reis maakt die als einddoel éénwording met het goddelijke heeft.' Volgens de Indiase traditie is de *Bhagavad Gita* ongeveer 5100 jaar oud, aanzien het gesprek tussen Sri Krishna en Arjuna plaatsvond vlak voor de burgeroorlog die een einde maakte aan het Bronzen Tijdperk.

Ieder vers van dit omvangrijke boekwerk is door Van Oyen van commentaar voorzien in de hoop de tekst daarmee toegankelijker te maken voor de moderne (Nederlandse) lezer. Bij ieder vers wordt ook geheel of gedeeltelijk geciteerd uit het commentaar van de Indiase wijsgeer en hervormer Shankara (tussen 788 en 820), dat bij de studie van de *Bhagavad Gita* niet mag ontbreken.

Deze boeiende vertolking, waarin ook de persoonlijke opvattingen van Van

Oyen een rol speelt (wat niet anders kan in commentaar) leent zich er prima toe om het hoofdstuk voor hoofdstuk in alle rust door te lezen en te herlezen, waardoor je duidelijk gaat zien hoe actueel en eigentijds de *Bhagavad Gita* is. Het is de verdienste van Van Oyen dat hij deze oude teksten toegankelijk maakt en tot leven brengt.

Contact met dierbaren na zelfdoding

Een troostrijk boek voor nabestaanden

Auteur: Steffany Barton

Uitgever: Ankh-Hermes, 2016

Over het leven na de dood en het contact tussen overleden dierbaren en hun nabestaanden zijn vrij veel boeken verschenen. Nog niet zo lang geleden was het een taboe; je durfde er niet over te praten als je man of vrouw vlak na het overlijden op de rand van je bed zag zitten.

Het dit jaar verschenen boek *Contact met dierbaren na zelfdoding* van Steffany Barton is vooral een troostrijk boek voor nabestaanden en helpt nabestaanden zoeken naar antwoorden. Nabestaanden blijven achter met een groot gemis en worstelen bijna altijd met de vraag of de dood voorkomen had kunnen worden en de 'waarom'-vraag. Door overleden dierbaren een stem te geven en te kunnen vertellen dat ze aan de andere kant van de dood rust en lichtheid gevonden hebben, biedt Barton nabestaanden troost en erkenning voor hun verdriet en verwarring. Steffany Barton legt als medium contact met mensen die ervoor kozen hun leven te beëindigen en geeft hen

de kans om de motivatie voor hun keuze verwoorden. In dit opzicht is ook haar boek taboedoorbrekend. Er is immers een grote drempel om te schrijven dat een overleden dierbare contact met je legt en openlijk vertelt over het waarom voor haar of zijn keuze voor een zelfgekozen dood. Zelfdoding is uitgegroeid tot een beschamende en verborgen epidemie. In de VS staat zelfdoding tiende op de lijst van belangrijkste doodsoorzaken. 'Het is,' zo zegt Steffany Barton, 'niet gepast om de dierbaren aan de andere kant te beschouwen als volmaakte hemelse wezens. Evenmin is het juist om ze op een negatieve manier te bekijken.' In haar boek probeert ze duidelijk te maken dat we allemaal te maken krijgen met goed en kwaad, liefde en angst, triomf en strijd, goede en slechter tijden, dat zo iets als een 'perfect leven' helemaal niet bestaat en dat we altijd zullen blijven leren, groeien en veranderen.

Boeddha en de uil

Auteur: Jaap Hiddinga

Uitgever: Bres/Edicola Publishing, 2016

Een bijzonder mooi boekje van slechts zestig pagina's. Een juweeltje waarin Hiddinga in zijn tuin in 'gesprek' raakt met een uil die hem mooie en wijze lessen leert. En hem vertelt over een vorig leven als uil waarin hij in gesprek raakte met een jongeman onder een boom. Een jongeman die verdrietig is en zich afvraagt waarom mensen ziek worden, er dood is, er armoede is en de rijkdom zo oneerlijk verdeeld is. Samen met hem gaat de uil terug naar de oorsprong van alle dingen. Ze krijgen het beeld te zien dat alle aardse levens-

vormen slechts van tijdelijke aard zijn en ook elke staat van zijn vluchtig is en voorbijgaand. Ze zijn een illusie en het zogenaamde paradijs, dat op Aarde is geprojecteerd, is ook een illusie. De uil laat de jongeman (Boeddha) vier beelden c.q. inzichten zien, die bekend werden als 'de vier nobele waarheden'. De jongeman probeerde dit uit te dragen aan de mensen om hem heen, maar door de eeuwen heen zijn deze vier nobele waarheden verdraaid. Verdraaid door steeds maar als doel te stellen dat men op Aarde het geluk, het nirwana, kan vinden. 'Maar dat kan niet,' zegt de uil die verder vertelt dat hij niet zomaar in de tuin is en dat hij een incarnatie is van een andere uil, de uil van Boeddha.

De uil vertelt op indringende wijze over de werkelijke zin van het leven op Aarde. 'Op een gegeven moment leek het alsof een grote verandering over de uil kwam. Het leek of hij steeds groter werd,' en na enige seconden zag Hiddinga voor zijn ogen een groots wezen als een lichten-gestalte die hem op een liefdevol manier aankeek. 'Ik herkende vele gezichten zoals Vishnu, Vahoemanu, maar ook de Christus en andere bekende wezens die stuk voor stuk het leven op Aarde vertegenwoordigd hadden. Het lichtwezen sprak: Ik ben geen van die wezens die je meent te herkennen, maar ik ben tegelijkertijd alles en iedereen en dus ook in deze kleine uil en elke andere levensvorm die je kent. Je hebt de inzichten van de Boeddha mogen zien en beleven en nu kun je verder met je rol op Aarde totdat het moment komt dat je de stof definitief mag verlaten. Geef liefde en licht aan hen die het vragen en nodig hebben maar tracht geen paradijs op aarde te creëren want dat sta ik niet toe. Het echte paradijs is in het bestaan in de goddelijke bron. Het enige echte nirwana dat je op Aarde kunt en mag ervaren is de vrede en het paradijs in je eigen ziel.' De uil van Boeddha vertelt ons over een leven zonder illusie en lijden.

Boeddha en de uil is een schitterend boekje van Jaap Hiddinga die een elftal boeken schreef over de reizen die hij tijdens zijn uittredingen maakte. ■

Boekaankondigingen

✍ Aat-Lambèrt de Kwant

Nieuwe boeken waarvoor in dit nummer helaas geen plaats is voor een uitgebreide bespreking worden in deze rubriek aangekondigd. Enkele boeken zullen later uitgebreider worden besproken.

Wim Jansen: *Zingen aan de Styx*; Skandalon, 2016

Hoe is het om te vertoeven 'aan de oever van de Styx', de doodsrivier in de Griekse mythologie, bijvoorbeeld door ziekte? Wim Jansen overkwam het en hij ontdekte dat je juist in het grensgebied van dood en leven een intense Godsbeleving kunt ondergaan, vol troost, rust, schoonheid en liefde. Het inspireerde hem tot mystieke poëzie waarin God, de natuur, dood en leven volop worden bezongen.

Wim Jansen is een auteur met vele gezichten: na verschillende boeken en columns verscheen nu zijn poëtische debuut: *'Zingen aan de Styx'*.

Etienne Vermeersch: *Over God*; Vrijdag, 2016

Christenen geloven dat God almachtig en liefdadig is. Toch is er lijden en kwaad in de wereld. De God van het christendom is dus noch almachtig, noch oneindig goed.

Etienne Vermeersch wil aantonen dat we het bestaan van de God van het christendom niet alleen om principiële redenen maar ook op grond van 'zijn Openbaring' zowel op rationele als op ethische gronden niet kunnen aannemen.

Om dit aan te tonen haalt hij de oude, rationele koeien van stal en wijst erop dat alles wat positief is in de wereld en in de Bijbel op een wetenschappelijke, 'naturalistische' wijze verklaard kan worden, zonder op het bestaan van een 'God' een beroep te moeten doen.

Cathy Renzenbrink: *Het laatste uit liefde: het verhaal van mijn broer en zijn zus*; Kosmos, 2016

'Het laatste uit liefde' door Cathy Rentzenbrink is een schokkend, droevig, waar gebeurd verhaal over een broer en zijn zus en een tragisch ongeluk. In 1990 wordt Cathy's broer Matty aangereden door een auto. Hij is zwaargewond en raakt in coma door dit ongeluk. Cathy en haar ouders zijn verantwoordelijk voor de slopende zorg, en willen maar één ding: dat Matty in leven blijft. Maar zijn coma is uitzichtloos. Na acht jaar nemen ze de aangrijpende beslissing om Matty's leven te beëindigen met euthanasie. Het valt Cathy zwaar met de dood van Matty is het reine te komen. Toch weet ze de draad van haar leven weer op te pakken, ook dankzij de liefde van haar Nederlandse man.

Jolijn Hendriks: *Puur lichter leven: loslaten wat zwaarte geeft*; Ankh-Hermes, 2016

'Puur lichter leven, loslaten wat zwaarte geeft' van Jolijn Hendriks is na haar succesvolle debuut uit 2014 *'Puur hooggevoelig'*, het tweede echt praktische, niet-zweverige handboek voor hooggevoelige mensen. *Puur lichter leven* behandelt zwaarte: hooggevoelige mensen trekken bewust en onbewust vaak veel zwaarte aan. Dit belemmert hen in het vrij en voluit vanuit hun essentie leven. Jolijn Hendriks laat de lezer, door bewustwording van wat zwaarte kan geven, kiezen voor het loslaten van ballast... Om zo vanuit meer zelfvertrouwen het leven dat past bij hun hooggevoeligheid vorm te geven.

Joe Vitale: *Het mysterie achter Zero Limits: de zoektocht naar wonderen door ho'oponopono*; Hajefa, 2016

Nieuwe verhalen en methoden naar het vierde niveau van ontwaken door ho'oponopono. Het eerdere boek van Joe Vitale, *Zero Limits*, was het eerste boek waarin de traditionele Hawaïaanse methode *ho'oponopono* werd uitgelegd en hoe men door gebruik hiervan meer gezondheid, innerlijke vrede, welzijn, overvloed en geluk kan ervaren. Ho'oponopono helpt om verantwoording te nemen voor het

eigen leven en dat van anderen. Het heeft duizenden lezers bekrachtigd om grip te krijgen op hun leven en om hun dromen te bereiken. *Het mysterie achter Zero Limits* gaat verder waar *Zero Limits* eindigde: met nieuwe verhalen, meer uitleg over nieuwe methoden en het onthult het vierde niveau van ontwaken. In dit boek gaat Joe Vitale dieper in op het proces van reinigen om onbewuste overtuigingen en programma's los te laten.

Pedram Shojai: *De urban monnik: oosterse wijsheid en moderne trucs voor meer tijd, succes en rust*; Spectrum, 2016

Tegenwoordig hebben veel mensen last van vermoeidheid en stress, maar we hebben niet allemaal de luxe om te gaan mediteren in Tibet. In *'De urban monnik'* leert Pedram Shojai hoe je je drukke en stressvolle leven achter je kunt laten en *mindful* kunt worden. Shojai biedt praktische oplossingen voor moderne tijden. Zo helpt hij je je sociale leven en je gezin te combineren, zonder dat één van de twee tekortkomt. Ook vertelt hij hoe je verder in je werk kunt komen zonder er wakker van te liggen.

Rikko Voorberg: *De dominee leert vloeken: over woede, onmacht en daadkracht*; Arbeiderspers, 2016

'De dominee leert vloeken' is de intrigerende, nieuwsgierig makende titel van het nieuwe boek van de Amsterdamse dominee Rikko Voorberg. Een pleidooi om woede, agressie en ook vloeken te gebruiken om écht iets te veranderen. 'Vloeken is het kanaal geworden waardoor boosheid weer constructief kan worden,' aldus Voorberg. 'Het fascinerende van het *moge God dit verdoemen* is dat je een soort perspectief erboven hebt van: dit mag niet, maar ik kan het niet veranderen. Er gaan mensen dood, er is een vluchtelingen-crisis, maar ik weiger om er vrede mee te sluiten. Het vloekwoord is een verbinding, er spreekt een verlangen uit.' Voorberg, een keurige gereformeerde domineeszoon, ontwikkelde zich tot een dwarse, graag gehoorde stem in het maatschappelijk debat. Volgens hem moet het anders en *kān* het anders in onze wereld. In zijn boek houdt hij een pleidooi voor woede als middel tegen cynisme, voor opnieuw leren vloeken en voor creatieve, constructieve actie. Als woede volwassen wordt kan die de wereld weer veranderen.

Jan Lippens in gesprek met Montasser AlDe'Emeh: *De weg naar radicale verzoening*; Polis, 2016

Onze wereld staat in brand. *Wat kunnen we doen om het vuur te blussen?* Montasser AlDe'emeh pleit voluit voor verzoening. Hij legt in dit boek uit hoe de aanslagen in Parijs en Brussel onze samenleving hebben veranderd. Of beter, hoe we door de aanslagen hebben ontdekt dat onze samenleving is veranderd. Montasser AlDe'emeh maakt een scherpe analyse van onze tijd, onze tegenstellingen, onze vijandbeelden.

Dirk De Wachter: *De wereld van De Wachter*; Lannoo/Campus

Toegankelijke analyse van wereldproblemen. Onze wereld van vandaag is niet dezelfde als die van gisteren. Tussen de stortvloed aan beeld en geluid, de digitale wereld en de dreiging van terrorisme kijkt de moderne mens in de spiegel, en vindt daar enkel zichzelf. Hoe gaan we om met die dolgedraaide maatschappij in deze tijden? En met onszelf? In *'De Wereld van De Wachter'* staat auteur Dirk De Wachter op uit de psychiatersstoel en trekt de wereld in, op zoek naar de mens die hij is. Op zoek naar de manier waarop mensen vandaag echt kunnen samenleven.